

ONZE

48e jaargang no. 4, april 1987

VOGELS

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers



BONDSBUREAU

Aletta Jacobsstraat 4, Postbus 74,
4600 AB Bergen op Zoom,
bank AMRO rek.nr.: 46.89.59.262.
gironummer 1148324, telefoon 01640 - 3 50 07.
Geopend 08.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur.
's Zaterdags gesloten.

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), W. Beckman,
A. Dommerholt, J. Forsten, J.J. Krol, E.J. Lensink,
W.C. Oonk, Joh. M. van Pelt, A.F. Smit, H.J. Veerkamp,
Jos van de Walle en E.M. Wessels.

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39,
7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.
Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71,
3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.
Penningmeester: J. van Splunter, Vijverberg Zuid 44,
4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.
2e Voorzitter: D.J. van der Molen, Gentiaan 5,
7721 HA Dalfsen, telefoon (05293) 12 57.
Commissaris: M.N.Th. Brouwer, Wouwsseweg 5a,
4661 VM Halsteren, telefoon (01641) 33 26.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: J.W.B. Robbe, A-Kade 19,
9581 AH Musselkanaal, telefoon (05994) 1 63 41.
District Friesland: H. Suichies, Ruusbroeckstraat 28,
8913 HN Leeuwarden, telefoon (058) 15 16 92.
District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grolstraat 126,
7826 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.
District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41,
7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 1 30 06.
District Gelderland: P. Vierhuis, Veldkersmeen 22,
3844 RB Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.
District Utrecht: C. van Lunteren, Vlasoord 13,
3991 XC Houten, telefoon (03403) 7 26 08.
District Noord-Holland: G.F. Huner,
Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard,
telefoon (02207) 1 13 98.
District Zuid-Holland: G.C. Goedschalk,
Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag,
telefoon (070) 68 16 70.
District Zeeland: T.J. Udo, Slotstr. 5, 4421 EL Kapelle,
telefoon (01102) 15 22.
District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg,
Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide,
telefoon (01646) 31 17.
District Oost Noord-Brabant: A.H. Meesterburrie,
Kasteel Traverse 198, 5701 NR Helmond,
telefoon (04920) 2 56 09.
District Limburg: H.J. Nooijen, Reigerstraat 29,
5932 VX Tegelen, telefoon (077) 73 34 58.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:
H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden,
telefoon (058) 13 46 55.
Tropen, parkieten etc.:
P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN Soest,
telefoon (02155) 1 53 01.
Zangkanaries:
W.J. Vermeij, Leppa 36, 9204 JE Drachten,
telefoon (05120) 1 72 42.

ONZI

MAANDBLAD VAN DE NEDERLAN

LIDMAATSCHAP

Zij die in **Nederland** woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wende zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het **buitenland** woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 600,-, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 45,- bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wil ontvangen wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend. Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIAALCLUBS

Het lidmaatschap van de speciaalclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wendt men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten.

Europese vogels en hun hybriden

J.J. Combee, De Borchgravenstr. 34,
4286 BN Almkerk, telefoon (01834) 24 71.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Gras- en Grote parkieten

B. Kerseboom, Piet Heinlaan 9,
3951 CP Maarn, (03432) 20 83.
Entree f 5,-.

Insecten- en vruchtenetende vogels

H.W. Wareman, Kastanjeln. 13,
4793 AW Fijnaart 01686-3314.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Japanse meeuwen

T.C. Mulder, Ch. Parkersingel 23,
3069 XR Rotterdam, telefoon (010) 455 97 81.
Contributie f 17,50 per jaar, entree f 5,-.

Vorm- en Postuurkanaries

G.J.S. Nijhuis, Wilderinkstr. 31,
7555 DS Hengelo, telefoon 074-91 17 03.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Zebravinken

D.J. Elzinga, Hunzedal 73,
9531 GD Borger, telefoon (05998) 3 50 65.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 33,50 per kalenderjaar. Overmaking bij vooruitbetaling op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonneren OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden nagezonden en vervolgens elke maand tot en met december.

VOGELS

ISSN 0030-3224



BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 50.000)

REDACTIE

C.E. van Berkel
Chr. Walraven
Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeeltes daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere inlichtingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.

HARZERS aan: E. de Koning, Vrouwenweg 16, 2322 LK Leiden.

KLEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Drapeniersdonk 144, 7326 AG Apeldoorn.

VORM- EN POSTUURKANARIES aan: J. Kuiper, W. Marisstr. 2, 2282 SP Rijswijk.

EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN

AGAPORNIDEN aan: D.A. Duivis, St. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.

ZEBRAVINKEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: G. Horst, Goudvinkhaag 14, 3993 BC Houten.

TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan: M. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

VRUCHTEN- EN INSECTENETERS aan: E.M. Wessels, Ravenhorst 28a, 3085 ZV Rotterdam.

GRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov.weg 29a, 9677 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourporti, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 25 mei 1987.

IN DIT NUMMER

	pag.
Wat zijn Timalies?	148
Geslaagde kweek met de Steere's Timalies	152
De Vinksnavelbuulbuul	153
Over kleurkanaries	154
Struktuurkleuren: 1	156
Weer een ervaring rijker	158
Onze rode tijgervink	160
Wildzangregisters	163
Hanestaartwida	164
Kraagpapegaai	164
Van ei tot zelfstandige vogel	165
Kweken met de Lazulivink	168
Ervaringen met Ceresamadine	169
De opaalfactor	170
Overpeinzingen van een wildzangkweker	172
Kweek met Witkopspreeuw	175
Ervaringen met de blauwkop Aratinga	176
Kleurkanaries: Agaat	176
Korte berichten	177
Volière van de maand	178
Regeling van de voortplanting bij vogels	180
Zwartmaskerduifje	182
Spreeuwen voor de Amerikanen	183
Vraag & Aanbod	186
Zeebies	189

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Langhout's Dier-Home	158
Natura b.v.	159
Jos van Himbergen	166
G.J. van Gelder b.v.	171
Rotol, Gehu, vogelhuis Kloeg, Wovo, M. Borgstein	174
Turbo	175
Corbeille b.v., Fauna metaalwaren b.v., L.S.M., J. Grauwelman	178
Wolro, STT b.v.	184
CéDé	185
Fauna metaalwaren b.v.	186
De witte spreeuwen	187
Jaap Koopman, Orni-Mondo, van Keulen	188
Blankenstijn's Pet Farm, Edelchemie, Fauna metaalwaren b.v., Joma-print	189
Henk van Os, Kavé, Kemo-Alkmaar, Fauna metaalwaren b.v.	190
H. Dijks, N.B.v.V.-Service, Animal, N.B.v.V.-Boekenservice	191
Witte Molen	192

Foto voorplaat: Bruine gaailijster

Foto: C. Scholtz/Plomp

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.

Postbus 59, 3100 AB Schiedam – Telefoon (010) 462 29 22.



Wat zijn Timalies?

Tekst: Cees van Berkel
Foto's: Horst Biefeld en Cees Scholtz/Van Os-Plomp

Op de vraag wat nu exact timalies zijn, is niet in een paar woorden antwoord te geven en lijkt het mij zelfs niet mogelijk om daarvan een concrete defenitie te formuleren.

Het is een grote en sterk gevarieerde groep vogels, bestaande uit ongeveer 252 soorten.

Ze zijn samengevoegd in de onderfamilie Timaliinae en die onderfamilie is weer ingedeeld in de familie Muscapidae.

De onderfamilie Timaliinae bestaat uit een zestal ondergeslachten, een zestal groepen van soorten die zo veel mogelijk met elkaar overeenkomen.

Hoe moeilijk het is geweest om die verschillende ondergroepen precies in te delen, blijkt uit het gedichtje dat de bekende ornitholoog Ernst Hartert indertijd, in een vrolijke bui, schreef aan zijn collegae. "Als je het niet te classificeren weet, zeg dan maar dat het Timalie heet".

Altijd al blijkt het moeilijk en omstreten geweest te zijn hoe de verschillende ondergeslachten moesten worden afgebakend en nog steeds worden er bij sommige soorten vraagtekens gezet of ze wel of niet tot de timalies gerekend moeten worden.

Niet minder dan 252 soorten in velerlei verschijningsvormen. Alleen al in formaat variëren ze van 9 tot 42 cm. Enkele zaken hebben al die vogelsoorten wel gemeen, het zijn specifieke insecten- en vruchteneters, ze hebben allemaal een zachte wat pluizige bevedering en relatief grote en sterke poten en tenen.

Thans onderscheidt men binnen de fami-

lie Timaliinae, de volgende ondergeslachten:

1) **Jungletimalies, Pellorneini**

2) **Krombek- en Winterkoning-timalies, Pomatorhinini.**

In deze groep vinden we o.a. de krombek-, winterkoning-, grote winterkoning-, wol- en geschubde timalies.

3) **Boom- en Meestimalies, Timaliini.**

In deze groep vinden we o.a. de stekelrugtimalies.

4) **Chaparraltimalies, Chamaeini.**

5) **Spotlijstertimalies, Turdoidini.**

In deze grote groep vinden we o.a. de gaailijsters (o.a. Witkuif-gaai), de nachtegaaltimalies (o.a. Japanse (Chinese)- en zilveroornachte-gaai), de streepvleugeltimalies, siva's, nontimalies, ekstertimalies (o.a. oogstreeptimalie) en de kuiftimalies (met

o.a. de formosa-, roestnek- en zwarkintimalie).

6) **Kaalkopkraaien, Picathartini.**

In een aparte onderfamilie binnen de familie Muscapidae, zijn ondergebracht de papegaaisnaveltimalies of beter genoemd de diksnavelmezen onder de naam **Panurinae**, terwijl de grondtimalie zijn genoemd in eveneens een aparte onderfamilie genaamd **Orthonychinae**.

De benamingen van de ondergeslachten binnen de onderfamilie Timaliinae, wijzen er op dat er bij de classificaties een vergelijk is gemaakt met andere, eerder omschreven vogelsoorten zoals de winterkoningen, de spotlijsters, de mezer etc. Het zou best kunnen zijn dat ze aan die soorten verwant zijn.

Alle timalies komen voor in de warme gebieden van de zogenaamde Oude Wereld. De grootste soortenrijkdom bevindt zich echter in Afrika en Zuid Azië.

Met name uit Taiwan en directe omgeving, worden er de laatste tijd nogal wat vogels in ons land ingevoerd, waaronder ook diverse timaliesoorten. Daaronder bevinden zich dan soorten, zoals de vier hierbij afgebeelde, die voor velen van ons nieuw zijn. Na het verkrijgen van bedoelde foto's, zijn we voor u aan het zoeken gegaan om er wat meer van aan de weet te komen. In het algemeen viel dat niet mee. Niettemin lijkt het ons wel van belang om, in elk geval ter verbreding van de soortenkennis, datgene wat we van de onderhavige soorten vonden, aan u door te geven, waarbij we een uitvoerig signalement achterwege laten, immers de foto's spreken voor zich en laten aan duidelijkheid niets te wensen over.



Geelborstimalie, *Macronous gularis*
 11 cm groot en met niet minder dan 19 ondersoorten voorkomend in de laaglanden van Noord India, Zuidoost Azië, Zuid Sumatra, Java, Sumatra, Borneo en Palawan. Geen uiterlijk verschil tussen man en pop. Ze behoren tot de stekekrugimalies, welke zijn ingedeeld in de geslachtengroep boom- en meestimalies. De naam stekekrug is ontleend aan de vrij lange rugveren die deze vogels hebben.

Grijskop krombekimalie, *Pomatorhinus schisticeps*

25 cm groot en met een tiental ondersoorten voorkomend in het Himalayagebied, Birma, Thailand en Indo China. Verschil tussen man en pop is moeilijk te zien. De popjes zouden wat kleiner zijn en wat matter van kleur. Ze leven voornamelijk in de bergwouden, tot op hoogten van ongeveer 1250 meter. Het zijn min of meer grondvogels die zich voornamelijk ophouden onder de onderbegroeiing van het oerwoud. Vliegen doen ze weinig, meestal hippen ze van de ene naar de andere plek. Gelijk de tot de spotlijsters behorende krombeklijsters, werken ze met hun snavel voortdurend de op de grond liggende bladerenlaag om, pikken ook regelmatig op de grond, op zoek naar insecten en bessen die ze dan gretig verorberen.

Hun nesten bouwen ze van bamboebladeren, grasstengels en plantenwortels, vlak boven of op de grond. Het zijn overwelfde, zogenaamde koepelnesten die een zijdelingse ingang hebben. Van binnen wordt zo'n nest met wat malse en fijne plantendelen gestoffeerd. Een legsel bestaat uit 3 tot 5 witte eitjes die door het vrouwtje gedurende ongeveer 14 dagen worden bebroed. Ze behoren tot de geslachtengroep krombek- en winterkoningimalies.

Formosa streepvleugeltimalie, *Actinodura morrisoniana*

Van deze soort zijn geen ondersoorten beschreven. Ze zijn 22 tot 23 cm groot en komen voor in de bergwouden, tot op hoogten van 1500 tot 2500 meter, van Taiwan. Man en pop zijn gelijk van kleur en tekening. Deze laatste soort behoort tot de geslachtengroep spotlijstertimalies.

Bruine gaailijster, *Garrulax canorus*

22 cm groot en met 3 ondersoorten voorkomend in Zuid China, Annam en Taiwan. Het zijn bewoners van beboste bergachtige streken. Niettemin komen ze ook in lager gelegen gebieden voor, alsook in tuinen. Met snelle sprongen be-

wegen ze zich tussen de takken en komen veel op de grond. Het zijn uitstekende zangers die ook in staat zijn andere geluiden na te bootsen. Ze behoren tot de groep spotlijstertimalies. De gemiddeld vier eitjes, welke lichtblauw van kleur zijn, worden in het van takjes en twijgen

vervaardigde komvormige nest afwisselend door man en pop bebroed. Na 12 dagen komen de jongen uit, welke dan met levend voedsel worden grootgebracht. Gaailijsters worden, naast vruchten en insecten ook gevoerd met kleine stukjes rauw vlees.

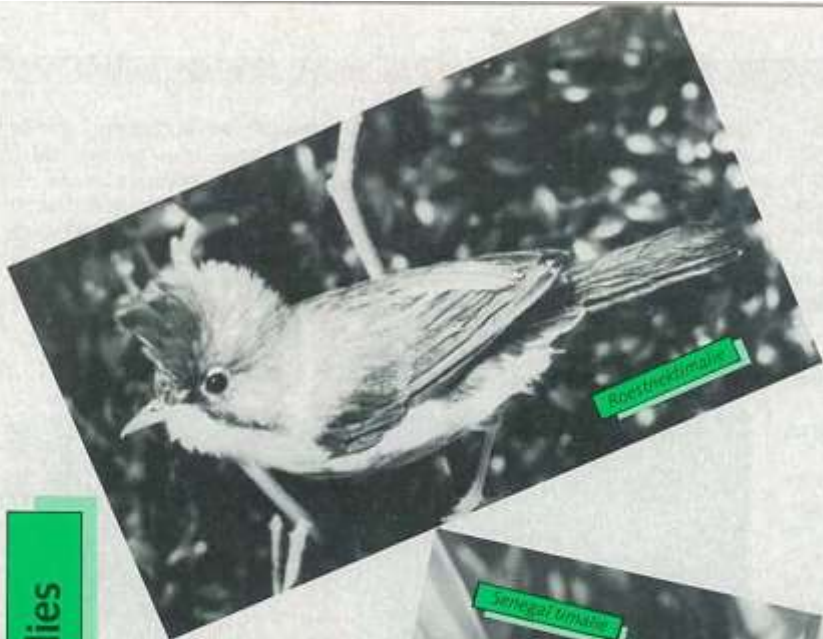
Formosa streepvleugeltimalie



Bruine gaailijster



Dit zijn Timalies

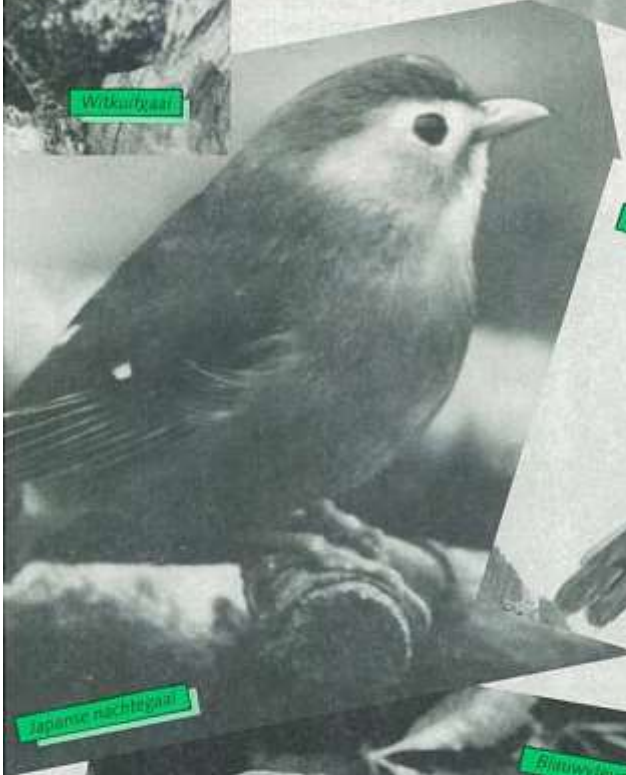




Włkoczął



Żwrotkowiec



Japoński naczelnik



Żwrotko białe



Białowłosek naczelnik

Geslaagde kweek met de Steere's Timalie

Tekst: naar de ervaringen van P. H. v.d. Berkmortel en Th. H. J. Seegers

Foto's: Ton de Bruijn

In hun uiterlijke verschijningsvorm doet de ongeveer 18 tot 19 cm grote Steere's Timalie, *Liocichla steeri*, denken aan de eveneens tot de spotlijstertimalies behorende zilveroornachtegaal, *Leiostrix argentauris*. Het is waarschijnlijk vandaar dat de soort ook wel Steere's nachtegaal wordt genoemd. Alhoewel de foto's u vrij jonge vogels laten zien, kunt u toch wel een goede indruk krijgen van hun verschijningsvorm. Opvallend zijn de gele vlekjes tussen snavel en ogen. Aan de

kop is er, eveneens een gele, fijne streep-tekening. De keel is grijs van kleur, de borst meer geel en de buik weer wat meer grijsachtig. Bovenstuit is grijs en de anaalstreek is geel en grijs getekend. Boven- en onderstaart zijn grijsgroen, met aan de onderstaart een trapsgewijze zwart-wittekening. Snavel en poten zijn vrij donker hoornkleurig. De vleugeltekening lijkt veel op die van de zilveroornachtegaal, in het geheel echter wel meer grijsgroener.

Ook in hun gedrag doet deze timalie denken aan de nachtegale; nieuwsgierig en zeer beweeglijk van aard en waa het de verzorging in de volière betref zullen er eveneens weinig verschillen zijn. Hun voedsel dient in hoofdzaak te bestaan uit een rijke variatie insecten en fruit.

Ze komen uitsluitend voor in Taiwan, een endemische soort derhalve, waar het be woners zijn van de bosachtige berghellin gen tussen 1200 en 2000 meter hoogte



Naast de nominaatvorm is er één ondersoort beschreven, *L.s.omeiensis*, en tussen beide is er nauwelijks enig verschil.

Hun gezang is luid en kort en bestaat uit een drietal tonen, de eerste hoog, de tweede laag en de derde tussen beide tonen in. Alle drie de tonen worden snel achtereenvolgens uitgebracht waarna de melodie weer wordt herhaald. Het klinkt weluidend. Hun onderlinge communicatie bestaat verder uit een specifieke contact- en alarmroep.

Ze nestelen in dichte struiken en de eitjes zijn vaal groenblauw van kleur met licht tot donkerbruine vlekjes en haaltjes. De broedduur bedraagt ongeveer 15 tot 16 dagen. Beide oudervogels zijn actief bij de bouw van het nest, het uitbroeden en het grootbrengen van de jongen.

Na uit het ei gekomen jongen zijn nagevoel naakt, slechts een enkel grijsachtig donsveertje is op de donkergrijze huid te zien.

Bij Van de Berkmortel te Helmond, waren de vogels gehuisvest in een rijkelijk beplante voliëre van 2,5 x 2,5 x 2 m, met als medebewoners een koppel Mongoolse spreuwen, een koppel mandarijnspreuwen en een koppel vinksnavelbuulbuuls.

De timalies bouwden in een struik en van overwegend kokosvezels, een vrijstaand keurig afgewerkt komvormig nest. Ongeveer half mei werd het eerste ei gelegd, in de twee daarop volgende dagen gevolgd door nog twee eieren.

Alle drie de eieren bleken bevrucht te zijn en na ongeveer 16 dagen broeden zijn er drie jongen geboren. Ouder dan 14 dagen zijn die jongen helaas niet geworden. Ongeveer een maand later, half juni, volgde een tweede legsel ook bestaande uit drie eieren. De jongen die daaruit zijn gekomen waren wederom na ongeveer 14 dagen dood. Het eerste ei van het derde broedsel werd gelegd op 7 juli; in totaal kwamen er vier eieren. Drie ervan bleken bevrucht te zijn en deze zijn ook uitgekomen. Een van die jongen was na enkele dagen al dood, maar de andere twee zijn voorspoedig opgegroeid en hebben zich tot mooie en gezonde vogels ontwikkeld.

Th. H. J. Seegers te Lengel houdt zijn steere's timalies in een 5 m lange, 1,50 m brede en 2 m hoge voliëre samen met japanse nachtegalen en roodkop amadines. De voliëre is beplant met coniferen, den, cotoneaster, vlierstruiken en graspollen.

Op 16 mei 1986 legde de pop haar eerste ei in een samen met haar man gebouwd vrijstaand nest. Als nestmateriaal hadden ze voornamelijk cocosvezel gebruikt maar ook wat stengeltjes hooi en een weinig veertjes en hondehaar.

Op 17 mei volgde het tweede en op 18 mei het derde ei. De drie eieren werden afwisselend door man en pop bebroed, alhoewel de pop de meeste tijd daarmee doorbracht. Wat later bleek slechts één ei bevrucht te zijn. Het daaruit gekomen jong werd door beide ouders goed gevoerd en het groeide voorspoedig op. Ongeveer 6 dagen oud zijnde, opende zich de ogen en enkele dagen later zette de veergroei goed door.

Als voedsel verstrekt Van de Berkmortel veel levend voer, aangevuld met mierenpoppen en Avis B met brood en wat rundershart. Seegers verstrekt ze universeelvoer, mierenpoppen, meelwormen en heel veel vliegen. Daarnaast appel en verscheidende bessorten en zelf gemaakt eivoer met wat gistocal.

Op een leeftijd van 4 tot 5 dagen zijn de jongen te ringen met 3.5 mm ringen, gebeurt het ringen later, Seegers ringde de jonge vogel toen deze 8 dagen oud was, dan zal men gebruik moeten maken van een 4 mm ring. Ze hebben vrij zware poten.

Als ze ongeveer 15 dagen oud zijn, verlaten de jongen het nest om daar niet meer in terug te keren. Ze zijn dan overwegend donkergrijs van kleur met gele waas. De snavelhoeken hebben weke cremekleurige brede randen.

Op een leeftijd van ongeveer 7 maanden, de jeugdruï is dan achter de rug, gelijken ze al veel op volwassen vogels alhoewel ze het tweede levensjaar ongetwijfeld nog mooier zullen zijn.

Zowel Van de Berkmortel als Seegers zonden een eigen kweek Steere's in op Vogel '87 in Breda. Terecht ontvingen zij daarvoor de NBvV-Oorkonde.

KALENDER 1987

De Vinksnavel- buulbuul

Over de gehele wereld verspreid komen circa 120 soorten buulbuuls voor. De meeste zijn middelmatig groot met veelal een niet al te glad aanliggend verenpakje. Ze zijn luidruchtig en gewoonlijk niet schuw; niet zelden ziet men ze in parken en tuinen waar vrij veel ondergroei is of struiken staan. Over het algemeen hebben de buulbuuls een slanke, vrij dunne snavel met "borstels" aan de basis. Een uitzondering op deze regel vormen de vinkbuulbuuls (*Spizixos*), waarvan hier de vinksnavelbuulbuul is afgebeeld. Tot dit geslacht behoren slechts twee soorten. Behalve de reeds genoemde is dat de Grijsvoorhoofdbuulbuul (*S. canifrons*), die in het gebergte van zuidelijk Azië woont. Hij heeft een korte, dikke snab, die veel weg heeft van de snavel van een vink en op een afstand vrijwel wit lijkt. Voorts is hij getooid met een spits, naar voren wijzende kuif. De vogels opereren in zwermen van zo'n honderd stuks in de struikgebieden rond de bergdorpen. De "held van ons verhaal" heeft domicilie in zuidelijk China en op Taiwan; vandaar dat hij ook wel wordt betiteld met Formosaanse vinksnavelbuulbuul. De lengte van de buulbuul bedraagt ongeveer 22 cm. Het lijkt mij overbodig een signalement van deze vogel te geven, want hij is overduidelijk afgebeeld. Wel wil ik de lezers attenderen op het witte halsboordje, waaraan de buulbuul zijn Engelse benaming dankt: "Collared Finchbill". Ook van deze soort is de biotoop hoofdzakelijk struikgewas, waarin het komvormige nest wordt gebouwd. Het wordt gemaakt van halmen, stengeltjes en dergelijke en van binnen bekleed met fijner plantaardig materiaal. De drie of vier fraai gekleurde eieren worden door het vrouwtje uitgebroed. Het voedsel bestaat voornamelijk uit allerlei zaden en zaadjes en vruchten en bessen. Wanneer de vogels evenwel een insect voor de dikke snavel krijgen, wordt dit ook smakelijk verorberd. De nestjongen worden in het begin hoofdzakelijk volgestopt met dierlijke eterij.

Meindert de Jong

Over kleurkanaries

Werk preventief en voorkom groot alarm

Voor alle levende wezens geldt de wet van gezondheid en ziekte, van leven en dood. Het is de taak van de vogelliefhebber zijn kooivogels gezond te houden. Dat kan uitsluitend als ze constant een goede verzorging krijgen waardoor een optimale conditie ontstaat. Alleen een vogel in goede conditie heeft de vereiste weerstand tegen ziekten.

Ook moeten we de omstandigheden, rekening houdende met de te houden soorten vogels, zo gunstig mogelijk aanwenden. Hierbij denken we dan meteen aan voldoende ruimte en goede huisvesting maar ook aan de nodige variatie in het verstrekken van een volledige en juiste voeding. Over voeding en huisvesting is voldoende goed voorlichtingsmateriaal beschikbaar. We gaan er hier dus even vanuit dat de verstrekkingen voldoende zijn en dat uw vogels niets tekort komen. Dan nog kan het voorkomen dat er conditievermindering en ziekten optreden. We gaan even na waaraan we meteen kunnen merken dat er iets fout zit.

Om te kunnen concluderen dat een vogel ziek is, dient men te weten hoe een gezonde vogel eruit ziet. De ervaren liefhebber ziet of hoort het meteen als er iets mis is, één oogopslag door het vogelverblijf en hij weet of het goed of fout zit. Een vogel die niet gezond is zal meestal bol zitten, niet strak in de veren, soms ronkende ademhaling laten horen, kleine oogjes hebben en op twee pootjes zitten als hij slaapt. Soms zal hij al na een paar meter vliegen van vermoeidheid op de kooibodem terecht komen en zich vrij makkelijk laten pakken. Dikwijls zien we dan dat zo'n vogel slecht in het vlees zit of geen gladde buik heeft. Al die tekenen geven de oplettende liefhebber aan dat het niet helemaal goed zit.

Meestal waarschuwen ons meerdere signalen gezamenlijk, zo zal een vogel die niet nagenoeg dichtgeknepen oogjes op de zitstok een wat schokkende beweging maakt, zelden of nooit mooi strak in de veren zitten.

Zo ook, als je merkt dat een vogel niet op één poot zit te slapen en je vangt hem, dan komen er altijd wel meer ongunstige aanwijzingen tevoorschijn. Dat kan ver-

magering zijn, opgezwollen darmen, te dikke buik, foutieve lichaamskleur of te grote levervlek, ontstekingen rond ogen of rond de aarsopening enz. enz.

Een gezonde vogel is actief, glad verpak en kijkt scherp uit de ogen. In veel gevallen is het zo, als je een gezonde vogel uit een behoorlijke ruimte moet vangen, dat je dan moeite hebt om hem te pakken te krijgen.

Hij is snel en door zijn goede conditie niet meteen vermoeid, duikt en zwenkt tijdens het vliegen om zodoende de vanger te vlug af te zijn. Het blijft natuurlijk zo, dat de meer tamme vogels zich makkelijker laten pakken dan hun meer schuwe soortgenoten maar elke liefhebber dient voldoende kennis te bezitten om te kunnen constateren, of het snelle resultaat betreffende de vangst, te maken heeft met tamheid of met snelle vermoeidheid. Tamheid heeft zijn voordelen, snelle vermoeidheid uitsluitend nadelen. De zieke vogel heeft zijn snelheid verloren, ook brengt hij in veel gevallen te veel tijd door bij of in de zaadbak. Het lijkt dan misschien zo, dat die vogels vrijwel altijd eten maar in werkelijkheid krijgen ze maar weinig binnen. Soms zijn ze door verzwakking zelfs niet in staat de voorgeschotelde zaden te pellen. Als je aan het gedrag of aan het uiterlijk van de vogel een afwijking ziet, plaats hem dan in elk geval meteen apart in een kooitje en zorg voor constante, niet te lage temperatuur. Ga er van uit, dat in niet ernstige gevallen, met rust en warmte veel gewonnen kan worden.

Dan komt het moeilijkste, we proberen de juiste diagnose te stellen. Zonder hulp van deskundigen lukt dat maar in weinig gevallen. Als deskundige hulp wordt ingeroepen, komen er vragen waarbij b.v. een dierenarts ervan uitgaat, dat daarop

een zinvol antwoord volgt om zodoende aard en oorzaak van de problemen vast te stellen. Belangrijk is vrijwel altijd, dat we goed weten hoe de uitwerpselen van de zieke vogel eruit zien. We kunnen daar snel achter komen door een stuk wit papier onder de zitstok te plaatsen. Dat papier kun je dan vrij snel zien of de geproduceerde ontlasting een sterk afwijkende kleur heeft, mogelijk te dun of zelfs waterig is en tevens kun je vaststellen of er sprake is van zure reuk.

In geval van rode diarree kan dit een aanwijzing zijn in de richting van coccidios. Als we op bepaalde vragen een duidelijk antwoord weten kan al snel worden vastgesteld of er een storing zit in de darmfunctie of dat we de oorzaak van het probleem in een andere richting moesten zoeken. Ingewandstoringen kunnen evenals veel andere problemen, veel verschillende oorzaken hebben. Toch zullen we moeten proberen om de juiste oorzaak op te sporen, zolang we de oorzaak niet hebben weggenomen zal het probleem zich bij meerdere vogels gaan voordoen en ook steeds herhalen.

Met jonge vogels is het natuurlijk extra opletten, deze hebben in veel gevallen nog wat minder weerstand en zijn na recente overplaatsing naar een gemeenschappelijke ruimte, nog niet meteen gewend aan de nieuwe situatie en aan de nieuwe medebewoners. Daarbij is het raadzaam, extra voorzichtig met groer voer om te springen en meerdere malen per dag kleine hoeveelheden zacht voer te verstrekken. Geen grotere hoeveelheden dan die meteen worden opgegeten. Doen we dat niet dan lopen onze vogels mogelijk storingen of vergiftigingen op en u zit dan weer met de problemen.

Elke overplaatsing van jonge vogels naar een gemeenschappelijke ruimte, zeker

vanuit de broedkooi, dient zeer zorgvuldig te geschieden. Plaats, indien mogelijk, uitsluitend soort- en leeftijdgenoten in kleine aantallen bij elkaar. We dienen ervan uit te gaan dat het zaadmenu altijd het hoofdmenu moet blijven, steeds zacht- en/of groenvoer in veel kleinere hoeveelheden voorschotelen dan de zaadmengeling.

Een droog vogelverblijf is belangrijk, vooral een droge kooibodem is van het grootste belang. Indien mogelijk voorkomen dat zachtvoer op de kooibodem wordt gemorst, komt het daar wel terecht dan kan dat, doordat uw vogels dit later weer opnemen, onregelmatigheden veroorzaken. U begrijpt, dat in zo'n geval de kans op problemen groter wordt naarmate de kooibodem minder zuiver of minder droog is.

Als zich kleine, niet omvangrijke ziekteverschijnselen voordoen zonder duidelijke aanwijzingen in een bepaalde richting, is het niet raadzaam meteen te starten met een willekeurig geneesmiddel. Beter is het, eventueel met deskundige hulp, de werkelijke ziekte vast te stellen zodat die dan op de juiste manier bestreden kan worden. De oorzaak van de problemen wegnemen en die voor de toekomst voorkomen, daar gaat het om. Geneesmiddelen worden vaak via het drinkwater verstrekt, bedenk u dan wel dat de drinkwaterfles volkomen zuiver dient te zijn en dat tijdige verversingen en de daarbij behorende reinigingen noodzakelijk blijven. Om er zeker van te zijn dat de zieke vogel drinkwater met het toegevoegde geneesmiddel opneemt, verstreken we in die periode geen badwater, geen groenvoer en geen fruit. De vogel zou door opname daarvan nog meer last van storingen kunnen ondervinden, misschien was het teveel daarvan wel juist de oorzaak van het probleem. Bovendien zou hij door die opname kunnen voorzien in het benodigde vocht, waardoor de geneesmiddelen geen kans krijgen hun werk te doen.

In een periode van verzwakking, die is er immers vrijwel altijd tijdens ziekte, mag het de vogel aan niets ontbreken. Zorg naast de verwarmde kooi voor goede en vooral makkelijk bereikbare voeding die tevens borg staat voor de benodigde vitaminen en mineralen.

In geval we de zieke vogel apart hebben geplaatst maar de diagnose nog niet is gesteld en er dus nog geen geneesmiddel werd verstrekt, kunnen we wel een paar druppels jenever aan het drinkwater toevoegen. Dat wil nog wel eens positief werken en dat kan, ook voor een gezonde vogel, m.i. nooit kwaad. Verstrek ook eens wat schaal van een kippeel, die schaal bevat voornamelijk kalk maar ook

een spoorje mangaan, magnesium en fosfor. Uw vogels nemen dat graag op. Zoals gezegd, is de juiste diagnose stellen voor ons, maar ook voor deskundigen, dikwijls moeilijk. We kijken toch even wanneer we denken aan groot alarm en wat in zo'n geval te doen. Niet bij slechts één of twee sterfgevallen maar als er in verhouding tot het totaal aantal vogels, een vrij groot aantal tegelijk of kort na elkaar, dezelfde ziekteverschijnselen tonen of doodgaan, dan mag je groot alarm slaan. Bezoek dan geen andere vogelverblijven en laat mede liefhebbers niet tot uw kooien toe. Worden we b.v. geconfronteerd met de gevreesde hapziekte waarvan naar ik aanneem de verschijnselen en gevolgen voldoende bekend zijn, dan is er natuurlijk alle reden toe om meteen groot alarm te slaan. Om die ziekte te voorkomen is er maar één afdoend middel t.w. tijdig enten. Dat werkt preventief en als die ziekte eenmaal is uitgebroken dan zijn we beslist te laat.

Ter voorkoming van andere ernstige ziekten dienen we ook voorzorgsmaatregelen te nemen, helaas zwakt de preventie nog al eens af als er zich een tijdje geen problemen hebben voorgedaan. Doen zich onverhoopt ernstige ziekteverschijnselen voor, laat dan vanwege besmettingsgevaar nooit een verdacht exemplaar bij de rest van uw vogels vliegen. Ervoor zorgen dat er in de gemeenschappelijke ruimte altijd ruim voldoende zuivere zitstokken aanwezig zijn en dat die makkelijk bereikbaar zijn, dat die niet te kort bij elkaar en zeker niet boven elkaar zijn aangebracht. Eet- en drinkgelegenheden zuiver houden, drinkwater minstens éénmaal per dag verversen. Kooien schoonhouden, zoals gezegd veel aandacht schenken aan een droge, zuivere kooibodem, voldoende ventilatie in de kooien en vooral geen tocht. Indien mogelijk, zonlicht toelaten, het komt de gezondheid van uw vogels ten goede. Blijf waakzaam m.b.t. goede voeding met veel variatie. Zorg ervoor, dat drinkwater niet als badwater gebruikt kan worden, natuurlijk ook niet andersom. Bedenk, dat verontreiniging snel kan optreden, daarom dus nooit langdurig badwater plaatsen maar dit na korte tijd weer wegnemen. Ook badwater niet op de kooibodem laten knoelen, door plaatsing van een wat grotere schaal onder de schaal met badwater kunnen we een heleboel opvangen.

Oude, vervuilde of bedorven voeding kan snel problemen geven, daarom uitsluitend eerder aangehaalde kleine hoeveelheden verstrekken zodat het aangebodene snel is opgegeten.

Heb je een zieke vogel apart gezet en ontdek je dan verdacht gekleurde, zuur

ruikende of waterige ontlasting, ontsmet dan meteen de gehele kooi waaruit u die vogel gevangen hebt. Laat je de bodembedekking en de zitstokken onaangevoerd, dan blijft besmettingsgevaar bestaan en is het afzonderen van die zieke vogel ook niet zinvol. Haal na de eerste zieke vogel ook elke vogel uit die kooi die ook maar enigszins dezelfde ziektesymptomen toont. Blijf vooral de eerste dagen daarna elke vogel, indien mogelijk meerdere malen per dag, zeer kritisch observeren om zodoende een eventueel volgende patiënt zo snel mogelijk uit de gemeenschappelijke ruimte weg te halen. In geval van groot alarm met tegelijk vrij duidelijke aanwijzingen in een bepaalde richting, ga dan i.o.m. een deskundige, meteen over tot verstrekking van geneesmiddelen. Het is niet aan te raden in zo'n geval ook nog maar één uur te verliezen maar let wel, we doen dat uitsluitend in geval van groot alarm met vrij duidelijke aanwijzingen in de richting van een bepaalde ziekte. Indien mogelijk ook niet wachten op een geneesmiddel wat men moet bestellen, ga het dan liever zelf meteen halen. In zo'n ernstig geval dan ook meteen een onderzoek laten instellen zodat met zekerheid de juiste ziekte bekend wordt. Als uit het onderzoek later blijkt dat de eerdere, vermoedelijke diagnose juist was, heb je mogelijk in de tijd dat het onderzoek in beslag nam, al verschillende vogels gered. Zit u samen met uw deskundige hulp er onverhoopt naast, dan had u in geval het onderzoek af te wachten, toch die tijd en dus ook die vogels verloren. Verstrek bij onderzoek liever zieke, levende vogels dan dode vogels, ga i.v.m. tijdswinst indien mogelijk zelf richting onderzoekcentrum zodat het geheel niet meer tijd in beslag neemt dan nodig is. Als zo'n vogel eenmaal op de plaats van bestemming is, neemt het onderzoek meestal niet erg veel tijd in beslag, hoe dan ook, de tijd die we als verzendtijd moeten aanduiden, is verloren tijd.

In geval van groot alarm nemen we geen halve maatregelen, die lossen niets op. Het is maar zelden nauwkeurig aan te geven, wat we exact met onze preventieve maatregelen bereikten. Zeker is, als we door al onze voorzorgsmaatregelen "groot alarm" voorkomen, we toch op de goede weg zijn.

A. van Eck

Strukturkleuren: 1

Het was in de loop van 1978 dat ik, tijdens een literatuurrecherche in het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden, stiet op een verwijzing in de Ibis 1975, naar een artikel dat de structuur en de spektrale reflectie van vogelveren behandelde. Hoewel het artikel al werd genoemd door Forshaw (1973) was het belang ervan voor de vogelliefhebberij mij toen (1973) nog niet duidelijk.

Smith (Ibis 1975) gaf het fundamenteel belang ervan aan. Door tijdgebrek bleef het echter jaren in de kast liggen. De elektronenmikroskopische opnamen bij een artikel van Inte Onsmán (O.V. blz. 253, 1984) deed me uiteindelijk besluiten de bevindingen uit boven genoemd onderzoek, te publiceren.

Vele verhandelingen over het ontstaan van strukturkleuren zijn reeds gepubliceerd. Nadat Isaac Newton (1642-1727) samen, of beter in tegenstelling met Christian Huygens (1629-1695) de kennis van licht en kleur in een stroomversnelling hadden gebracht, was het met name Bernard Altum (1824-1900) die zich bezig hield met het gebruik dat de vogelveer maakte van het licht als kleurvormend element. Sindsdien is er intensief studie gemaakt van dit fenomeen. Dat beperkte zich echter niet tot vogelveren alleen. Ook bij vlinders, kevers en andere insecten, bij mosselen en andere schelpdieren, vissen en reptielen werd onderzoek verricht. Een reeks van wetenschappelijke publikaties hebben sinds Altum het licht doen schijnen over deze materie en het letterlijk gebroken om inzicht te verkrijgen in de kompleksheid van de wisselwerking tussen de veerbouw en de karakteristieke van het licht. Een kompleksheid, noodzakelijk om het zonlicht voor het nut van de drager aan te wenden en het verenkleed dat kleuren karakter

ter te geven, behorend bij de functies die het moet vervullen in het "spel" om te leven en te overleven.

Tot het midden van de jaren '30 was het vooral met behulp van de lichtmikroskoop met zijn beperkt oplossend vermogen, waarmee het onderzoek werd bedreven. Vooral Frank (1939) was het die de aanzet gaf tot het gebruik van de elektronen-mikroskoop, die een veel groter oplossend vermogen heeft, waardoor veel kleinere details zichtbaar worden. Voor ons vogelliefhebbers is vooral het werk van Auber (1941) over grasparkieten bekend geworden. Taylor, in Engeland, gebruikte het om de kleurverschijningen bij Grasparkieten te verklaren, vooral ook het effect van mutaties op de kleur vast te stellen. (Zie; Genetics for Budgerigar breeders 1963)

Tekst en illustraties: John van Eerd

In Nederland is het werk van Auber (en Taylor) bekend geworden door het gebruik dat Willen Beckmann er van maakte voor zijn boek "Handleiding voor de Grasparkietkweker" (1965).

Opvallend is dat in zijn boek vrijwel niets terug te vinden is van de informatie uit een tweetal andere artikelen waarnaar hij verwijst t.w. Steiner 1932 (lichtmikroskoop) en Niessen 1956 (elektronen mikroskoop) die beiden een heel ander licht werpen op het Grijsvleugel/Diepovergoten kompleks en het Cinnamon/Fallow/Ino kompleks (hierover later meer).

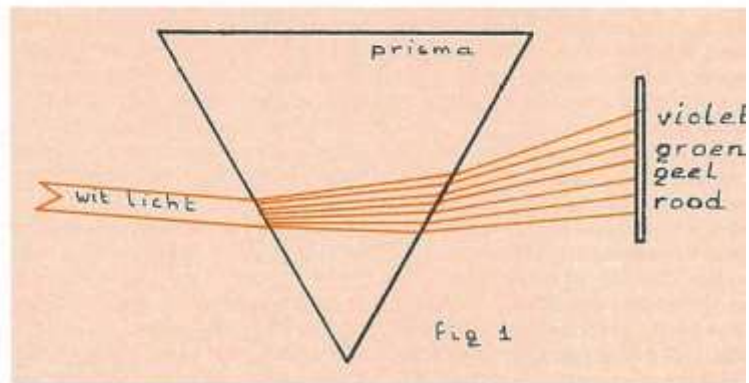
Laten we ons hier beperken tot de z.g. strukturkleuren en de elementen die hieraan ten grondslag liggen.

Wat verstaan we onder de term "strukturkleur?"

Naast de twee (drie) hoofdgroepen pigmenten die wij bij vogels hoofdzakelijk aantreffen t.w.:

- Melanine – Eumelanine
Phaeomelanine
 - Carotinoïde – Lipochrom-achtig (vetstofachtige)
 - Onbekend – psittacifulvin genoemd naar het voorkomen ervan bij tenminst een groot aantal parkietachtige als gel en rode kleurstof, niet direkt door de voor ding beïnvloedbaar
- zijn er kleuren die niet hun oorsprong vinden in de moleculaire opbouw van de stof (pigment) zelf, maar in de ruimtelijk opbouw van de veer, de veerstructuur. Dat pigmenten bij het tot expressie komen van dit laatste fenomeen een essentiële rol spelen wordt later duidelijk.

De opbouw van de veer kan zodanig zijn dat het opvallende licht uiteengerafel wordt in de basiskleuren waaruit het opgebouwd. Welke kleuren dit zijn kunnen we ontdekken als we het licht door een prisma, een driekantig geslepen stuk glas, laten vallen. (zie fig. 1). Het verschijsel berust op de aanname dat iedere kleur een andere golflengte bezit. Treedt het licht vanuit de "lucht" in een stof, hier glas, met een grotere dichtheid worden de verschillende golflengtes op verschillende wijze beïnvloed. Hetzelfde maar dan in omgekeerde richting gebeurt als het licht vanuit het glas weer in de "lucht" treedt. Het effect is dat de kleuren niet gemengd als wit licht maar naast elkaar worden afgebeeld. De overeenkomst met de regenboog is treffend. Alleen zijn het dan waterdruppels die het licht breken.



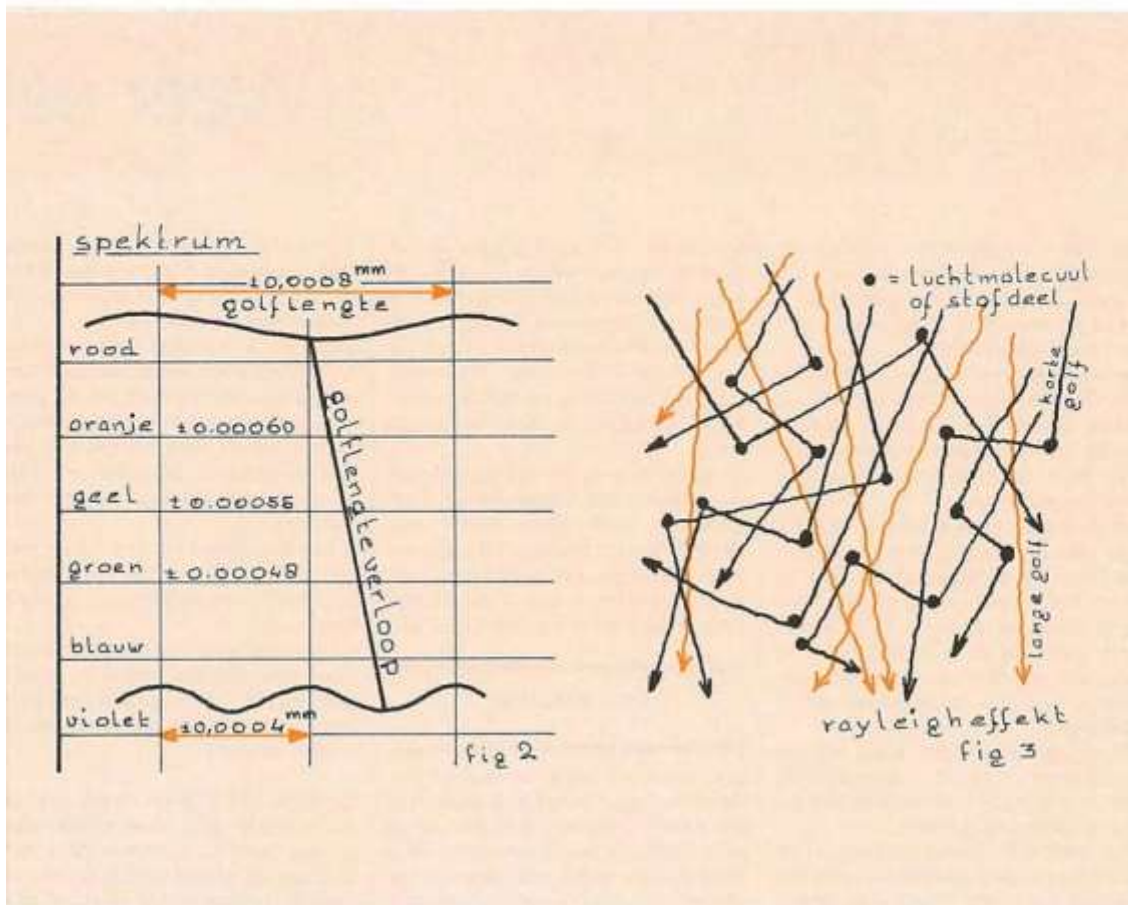


Fig. 2 geeft de kleuren met de bijbehorende golflengte weer.

In het algemeen worden twee natuurkundige verschijnselen verantwoordelijk gesteld voor de structuurkleurvorming, n.w.:

- 1) Rayleigh-effect
- 2) Interferentie

In feite zou je aan deze opsomming nog een derde verschijnsel kunnen toevoegen, de totale diffuse reflectie, die mel-sachtig witte kleuren geeft (veren, roorn, nagels, b.v.)

1) a. Het rayleigh-effect ontstaat doordat invallende lichtstralen door zeer kleine deeltjes worden verstrooid (fig. 3). Vanwege korte golflengte (\rightarrow blauw) meer kans hebben deeltjes te raken, worden deze in sterkere mate verstrooid dan lange golflengte (rood).

De deeltjes hebben over het algemeen de grootte van een molecuul. De dichtheidsveranderingen in onze atmosfeer (brownbeweging) scheppen de voorwaarde om d.m.v. het rayleigh-effect de helder (?) blauwe kleur van het ijspansel op te roepen.

De door het rayleigh-effect opgeroepen kleuren zijn vaak zeer zuiver en worden gericht doorgegeven. Vandaar dat voor ons gevoel het licht van boven komt.

Een andere vorm waarin het rayleigh-effect voor kan komen is het, bij de vogelliefhebber beter bekende, tyndall-effect. De verstrooiing van vooral ook weer de kleuren met een korte golflengte, vindt plaats door botsingen met grotere deeltjes zoals stofdeeltjes, zwevende stoffen en dergelijke. De verstrooiing is nauwelijks gericht, vindt in feite diffuus plaats. Het kleureffect is over het algemeen minder zuiver dan bij het rayleigh-effect. We kunnen het Tyndall-effect oproepen door aan een glas water enkele druppeltjes melk toe te voegen. Laten we nu een lichtbundel door het glas vallen dan vindt verstrooiing plaats door de melkpartikeltjes die in het water zweven. Bij een donkere achtergrond; zullen de doorvallende langgolvlige lichtstralen (groen-rood) worden geabsorbeerd. De kleur van het glas water zal blauwachtig zijn. Hetzelfde effect is waarneembaar bij de rookwolk van sigaren en sigaretten. De blauwe iriskleur berust op hetzelfde verschijnsel (proteïne partikeltjes).

Hoe volmaakter de verdeling van de druppeltjes (partikeltjes) is en hoe kleiner deze van afmetingen zijn zoveel te zuiverder het blauw-effect.

Voor het tyndall-effect wordt verantwoordelijk gesteld voor de zuivere blauwe kleur bij vele vogelsoorten (Altum, Rensch, Auber e.a.). Door het diffuus verstrooiingspatroon krijgen we een kleur die bij een wisselende invalshoek van het licht of hoek van beschouwing, konstant blijft.

Het blauw van de Grasparkiet wordt aan het tyndall-effect toegedacht, opgeroepen in de z.g. bewolkte zone (Auber e.a.).

Toch roept dit een tweetal vragen op:

- 1) er is voor de bewolkte zone theorie geen sluitend bewijs gevonden, het is een aanname en
 - 2) waarom zien we bij de lutino en albino vormen van de Grasparkiet, de Agapornis Roseicollis, de Halsband e.d. een groene of blauwe zweem die wisselt met de hoek van beschouwing?
- Hou deze vragen in het achterhoofd. In een volgend artikel wordt eerst het andere natuurkundige verschijnsel, interferentie beschreven.

Weer ee

Ieder kweekseizoen brengt vaak voor de vogelliefhebber ook weer nieuwe ervaringen. Zo ook voor het seizoen 1986. Ik kweek sinds 1983, na jaren kleurkanarieke week, grote parkieten.

In hoofdzaak Australische parkieten zoals neophema's en veelkleuren.

Maar ook heb ik 2 koppels pruimekop-parkieten. Deze vogels komen voor in India, Nepal, westelijk Bengalen, oostelijk Pakistan en Sri Lanka.

En door deze pruimekoppen ben ik dit jaar weer een ervaring rijker geworden.

Al begin januari begonnen ze elkaar te voeren en nam ik paringen waar. Daar mijn hokken in de winter vorstvrij worden gehouden door de kachels die ik voordien gebruikte voor de kleurkanarieke week, besloot ik om de blokken maar in te hangen.

Al na een week waren beide koppels reeds zover dat ze het vermoldde hout, dat ik in stukken in de blokken had gedaan, hadden fijn gemaakt.

Het eerste ei liet daarna niet lang op zich wachten en kwam op 17 januari en bij het tweede koppel 10 dagen later. (Beide koppels legden 4 eieren).

De broed verliep voorspoedig en gaf bij het eerste koppel 2 jongen, bij het tweede koppel 4.

(Ze kunnen geringd worden op een leeftijd van ongeveer 10 dagen. Ringmaat 5 mm advies N.B.v.v. Maar deze maat is te klein voor de pruimekop en geven problemen waarop ik later nog terug kom).

De jongen van het eerste koppel, 2 stuks, werden zonder problemen grootgebracht.

Met het tweede koppel ging het minder goed, de jongen waren tussen de 8 à 10 dagen oud toen ik ging controleren of ze geringd konden worden. De pop was van de jongen en daar wacht ik meestal op om controle uit te oefenen. Het ringen kon volgens mijn nog wel een dag wachten en ik hing dus het blok weer op zijn plaats.

Dit gebeurde in de namiddag, maar toen ik enkele uren later terugkwam in het vogelverblijf waren beide ouders nog steeds buiten het nestblok. Dit gebeurde anders nooit, na wat gegeten- en zich ontlast te hebben is de pop meestal snel weer verdwenen in het blok bij de jon-

Door: F. Martena

gen. 's Avonds om 9 uur was ze nog steeds niet weer in het blok gegaan. Ik ben daarom maar eerst eens gaan kijken in het blok, de jongen die anders altijd mooi midden in het nest tegen elkaar aangedrukt zitten, waren nu verspreid door het blok en ijskoud. Ze maakten constant een zacht piepend geluid.

Het was nu wel duidelijk, de jongen waren in de steek gelaten door de ouders. Ze schijnen nogal storinggevoelig te zijn. Ondanks dat ze tijdens de controle niet in het nest waren, hebben ze dit toch wel als een verstoring ervaren.

Daar sta je dan, alle hoop gaat in rook op. Ik had ook nog geen Australische parkieten met jongen zoals vorig jaar (zie juli-

nummer "Onze Vogels" 1986). Goet raad was nu duur, ik kon ze in het blok laten met de zekerheid dat ze de volgende morgen allemaal dood waren.

Maar dat is natuurlijk geen oplossing. Maar ik had al wel enkele roseicollispare met jongen die ongeveer net zo grove waren als de jonge pruimekoppen. dacht bij mezelf, het is te proberen, ik doe ze bij de roseicollis, dan blijven ze in ieder geval nog warm en zien we morgenvroeg wel weer.

U kunt begrijpen dat ik de volgende morgen wel wat vroeger dan anders in het vogelverblijf was om te zien of ze nog leven waren.

En wat bleek, ze waren niet alleen nog leven maar hadden tevens de kropjes goed gevuld. U kunt zich indenken dat zeer verrast was, dit had ik niet van de roseicollis verwacht.

Omdat ik toch niet gerust was over de goede afloop, ging ik wel enkele keren per dag controle uitoefenen, dit is voor de roseicollis geen enkele probleem, laten dit zonder meer toe. Het bleek later dat dit de beste oplossing was, deze veevuldige controle, want na 14 dagen waren de kropjes steeds wat minder gevuld en op het laatst bijna niets meer. De snels van de jonge pruimekoppen werden schijnbaar te groot om ze nog te voeren. Hoe nu verder? We hadden nog geen enkele ervaring met het grootbrengen van jonge vogels met de hand. Maar ja, de jongen waren nu ruim 3 weken oud en we konden na al deze problemen de jongen toch niet zo dood laten gaan. Wij



Lid Dibevo

De grootste vogelspecialzaak van Zuid-Holland met 200 m² uitsluitend voor uw hobby

Langhout's Dier-Home

Letterlijk alles voor de vogelliefhebber. Van nestkastje tot complete buitenvolière in alle denkbare maten. Metalen en houten broedkooien, voorfronten, verlichting- en verwarmingsapparatuur, hygro- en thermometers, schouwlampjes, alle soorten voeder en drinkautomaten, universele TT-fronten, alle soorten opfok- en eivoeders, uitstekende zaadmengelingen, buffalo- en meelwormen, mierenpoppen (diepvries) en een geweldige sortering vogels.

Rijndijk 53A - 2394 AC Hazerswoude - Telefoon 01714-2984-4506
Postgiro 5506042 t.n.v. Langhout - Oegstgeest

Elke dag geopend m.u.v. zon- en feestdagen, vrijdags tot 21.00 uur.

ervaring rijker

de boeken gedoken om een oplossing te vinden. Wat voor voer? En hoe te voeren? Een juiste oplossing werd niet gevonden. Daarom maar wat geprobeerd. We maakten een papje van 125 gr. CeDe (gezeefd), 1 eetlepel haverhout, 1 eetlepel rijstevlokken, 2 ligakoeken, 2 theelepels gistocal, 1 theelepel Aminorotol en een scheutje roosvice voor de smaak. Dit alles wordt dan gemalen in een koffiemolen.

Dit alles wordt op temperatuur gebracht met heet water. Het moet zo dun zijn dat het net van de lepel af wil lopen. Als ze wat ouder zijn wordt gepelde gierst toegevoegd voor het wennen aan zaad. Dit werd op lichaamstemperatuur gebracht en vrij dun gevoerd. Het voeren werd eerst gedaan met een voederspuitje, hetgeen wel goed ging maar toch niet de juiste manier is. Ze kunnen er in stikken en de kans bestaat dat ze teveel in een keer krijgen. De tweede dag werd weer begonnen met het spuitje maar mijn vrouw kreeg het bij 1 van de jongen voor elkaar dat hij van het voorgehouden lepeltje met voer ging eten. We dachten als één vogel dit wil, dan kan de ander dit ook en we zijn net zo lang bezig geweest totdat ze het allemaal konden. Het probleem van misschien te veel voeren was nu ook niet meer aanwezig, want waren ze voldaan dan kreeg je er beslist niets meer in. Na 1 week, ze waren toen ruim 4 weken oud, werd het papje aangevuld met gepelde gierst. Dit werd gedaan om de vogels langzamerhand te laten wennen aan zaden.



Ook werden er vanaf die tijd wat gepelde en gebroken pitten in de kooi waarin ze verbleven geplaatst. Al die tijd stond deze kooi op onze keukentafel in de keuken om ze warm te houden. Toen ze 5 weken oud waren, kwamen ze na het openen van hun kooi al vanzelf aanlopen of vliegen om gevoed te worden. Nog een week later vlogen ze al door de keuken en moest ik ze als ze na het voeren verzadigd waren direkt weer

in de kooi doen, anders hingen ze boven in de gordijnen en wilden daar wel een dutje doen. Ze begonnen nu ook al zelf te eten van de pap die we minder dun in de kooi plaatsten met wat gebroken pitten en gepelde gierst.

We hebben het voer steeds wat minder nat gemaakt en in plaats daarvan ook water in de kooi geplaatst. Ze waren ongeveer 7 weken oud toen ik ze terugbracht naar het vogelverblijf, waar we ze nog zo af en toe nog wat bijvoerden.

Het zijn nu ik dit schrijf mooie forse vogels geworden en vliegen voor hun verdere ontwikkeling in een vluchtje van 3 x 1.5 meter rond. Ze zijn in die tijd wel weer wat afstandelijker geworden. In het begin kwamen ze nog wel eens bedelen om enkele pitten waar ze dol op zijn, maar dit is nu wel gebeurd, ofschoon ze nog wel veel rustiger zijn dan de ouders.

Zoals u kunt zien is het beslist wel eens de moeite waard om bij tegenslagen als deze, iets te proberen. Ook al is het bij pleegouders waarvan u het misschien niet verwacht. Ik hoop dat dit artikel over mijn ervaring mag bijdragen aan nog meer plezier in deze mooie hobby, het houden- en kweken van vogels.

Om nog even terug te komen op het ringen zoals ik beloofd had.

De ringen van 5 mm die ik gebruikte (advies N.B.V.V.) zijn te klein voor de pruimekopparkiet. Ik heb 1 vogel verspeeld met de afgeknepen poot en heb enkele andere ringen verwijderd.

Ik heb voor dit jaar ringmaat 5,4 mm besteld zodat ik dat probleem niet meer heb.



Top conditie en prachtige bevedering door 42 essentiële voedingsstoffen

KRUIMELS

BIRD LIFE

Voor alle parkieten, vinken, insectenetende vogels, kanaries enz. o.a. te gebruiken als:

- Opfokvoer ● Aanvullende voeding
- Voer voor opfok met de hand ● Complete, volledige voeding in geval van ziekte, stress, transport en kweek als ook voor alle gezonde vogels.

Zie gebruiksaanwijzing.

Verkrijgbaar bij uw dierenspecialzaak

NIEUWSTE ontwikkeling in VOGELVOEDING

BIRD LIFE is samengesteld uit: Maismeel, Sojameel, Milieumeel, Tarwe-meel, Viesmeel, Bontdruweel, Senale katoenstaad, Sojameel, Aftalfermeel, Vismel, Dierlijke- en plantaardige vetten, Kalkpoeder, DL Methionine, Choline chloride, Magnesium sulfat, Zinksulfaat, Zout, Ureum-sulfat, Ethoxyquin, Nicotin, Vit. A, Palmolie, D Alpha Tocopheryl Acetate, D Ad, An, Stress, Calcium Perofosfaat, Riboflavin, Koper sulfat, EDD, MSBC, Cobalt carboximeel, Pyridoxine HCl, Thiamine HCl, Folic Acid, Vit. B-12, Salmum Selenite.

BIRD LIFE U.S.A.
voor Europa:

NATURA B.V. Postbus 71 - 9250 AB Bergum - 05116-2897



Top conditie en prachtige bevedering door 42 essentiële voedingsstoffen

KORRELS

BIRD LIFE

Voor alle papegaaien en parkieten o.a. te gebruiken als:

- Opfokvoer ● Aanvullende voeding
- Voer voor opfok met de hand ● Complete, volledige voeding in geval van ziekte, stress, transport en kweek als ook voor alle gezonde vogels.

Zie gebruiksaanwijzing.

ONZE RODE TIJGERVINK of de vogeltjes van "Mister Oldham"

AMANDAVA amandava amandava (Linnaeus) 1758.

Tekst: J. Wiersma Foto's: C. J. v.d. Ploeg

Er klinkt iets onlogisch in deze latijnse naamgeving. Logisch is te denken, dat de naam *amandava* (3x) = geslachtsnaam, soortnaam en ondersoortnaam, van Linnaeus afkomstig is. Omdat Linnaeus tussen haakjes staat is dit echter niet het geval. Gebruikelijk is, dat de naam van de auteur – degene die een vogel het eerst een latijnse naam geeft – tussen haakjes geplaatst wordt wanneer de geslachtsnaam niet van hem afkomstig is. De geslachtsnaam *Amandava* is dus niet van Linnaeus afkomstig.

Hoe komt onze tijgervink dan aan die merkwaardige naam?

1758 is het jaar van de latijnse naamgeving: het twee-namen-systeem (geslachtsnaam en soortnaam) de zogenaamd binaire nomenclatuur voor onder anderen de vogels. Linnaeus publiceerde in zijn tiende editie voor onze tijgervink de geslachtsnaam *Fringilla*. Deze naam *Fringilla* is afkomstig uit het oud latijn en wordt vertaald in vink of vinkachtige. Linnaeus verzamelde onder deze geslachtsnaam 31 vinken of vinkachtigen. Nummer 11 is *Fringilla amandava*.

We spreken dan wel van latijnse namen, maar *amandava* komt in het geheel niet in het latijn voor; we komen daar nog op terug.

De beschrijving voor *Fringilla* is "rostrum conicum, rectum, acutum" in het Nederlands: "de bek is kegelvormig, recht, scherpgepunt".

In een Nederlandse uitgave van 1760, welke uitgave "verzorgd en verbeterd werd door den Heer C. Linnaeus" wordt onze *amandava* beschreven als: "vink met purpere staartpennen, die van achteren op de helft zwart zijn".

Er wordt nog aan toegevoegd: "Het mannetje is geheel purper; het wijfje asgraauw uitgenomen de bek en staartpennen.

Ze wonen in Oost-Indië".

Hoe kwam Linnaeus aan die gegevens?

Hij had de gegevens overgenomen uit een boekwerk, dat bekend is en geciteerd wordt als: "A natural history of birds" 3 delen uitgegeven in 1738 (2 delen) en in 1740 (supplement) en waarvan de tekeningen zijn vervaardigd door ELEAZAR ALBIN.

Van deze Albin is zo weinig bekend, dat men alleen weet dat hij in leven was tussen 1713 en 1759. Hij gaf les in tekenen

en hij maakte zelf veel tekeningen van vogels. Hij tekende alles naar het leven. Zijn meeste tekeningen zijn dan ook vogels uit Engeland. Maar de vogels die niet in Engeland voorkwamen, werden toch naar het leven getekend en vermoedelijk waren dat geïmporteerde vogels.

In bovengenoemde boeken komen zijn gedrukte prenten voor. Zij werden handgekleurd door hem en door zijn dochter Elizabeth. Het was in die tijd ook al een monnikenwerk in drie te verkopen boeken 306 prenten met de hand te waterverven.

Jaren later werden zijn gekleurde prenten gekraakt omdat de kleuren niet deugden.

Deze boeken werden in 1750 in het Frans vertaald en gedrukt in Den Haag.

Albin noemde de afgebeelde vogels: "The Amadauads Cock and Hen".

Maar waarom de vogeltjes van "Mister Oldham"?

Albin heeft deze vogeltjes naar het leven getekend en misschien ook gekleurd. Hij had van Mister Oldham een paartje ter beschikking gekregen om te tekenen. Een zekere W. Derham heeft er als terzake kundige een beschrijving bij gemaakt en daaruit heeft Linnaeus zijn korte identificatie samengesteld. Men had de vogels meegebracht uit "Oost-Indië"; vrijvertaald oostelijk India.

Men gaf de vogels in Engeland het voer dat men ook aan kanaries geeft. In die tijd kende men dus al vogels in kooien of vollières. Het paartje bleek gemakkelijk te houden. Dat ervaren we thans ook nog. Alleen het kweken gaat moeilijker, want we zien ze toch niet zoveel op onze tentoonstellingen.

Tegenwoordig worden nieuwe soorten of ondersoorten van vogels beschreven aan de hand van een holotype, dat goed

geprepareerd en geconserveerd wordt als balg en o.a. in een museum wordt op geborgen.

Andere Nederlandse namen o.a. "In diaansch Koningje"

In de jaren 1762/3 verschijnt in het Nederlands een serie boeken van 37 delen waarvan de delen 4 en 5 de vogels behandelen, onder de naam "Natuurlijke Historie of Uitvoerige Beschrijving de Dieren, Planten en Mineralen" verzorgd door F. Houttuyn.

Het boek volgt de indeling van Linnaeus:

"11. Vink met de staartpennen purper, in de agterste helft zwart.

XI. *Amandava*. Gestippelde Bengali

Deezen heeft BRISSON onder de Moschen 1) geplaatst en noemt hem **gestippelde Bengali**. Anderen hadden hem In diaansch Koningje geheten, of het gevlakte 2) Vogelkje van Bengale, *Amadavad* genaamd.

Een is'er van Java in het Kabinet van REAUMUR gezonden, zynde een Man netje, 't welk van boven bruin met donker-rood gemengd, van onderen donker-rood was; met ronde witte plekken hier en daar getekend, en de Staartpenner zwart hebbende. Het Wyfje is Asch graauw, behalve de Bek en de Staartpennen. KLEIN noemt dit Vogelkje de **kleinste rode Vink** en 't is inderdaad nie groeter dan ons Winterkoningje".

Wie zijn BRISSON, REAUMUR en KLEIN?

BRISSON was een Frans Natuurkenne (Bioloog), die leefde van 1723 tot 1806. Hij was het helemaal niet eens met Linnaeus en maakte een eigen indeling

waar verder geen aandacht aan is geschonken.

REAUMUR was een Frans Natuurkundige en zoöloog, die leefde van 1683 tot 1757. Van hem is bekend geworden – naast de thermometer – de collectie rariteiten, wat in die tijd een mode was.

Jacob Theodor KLEIN leefde van 1685 tot 1759. Hij leefde in Königsberg in Pruisen, waar hij Stadsjurist was en als hobby natuurwetenschap beoefende. Hij noemde de eerste classificatie van de viervoeters en amfibieën van Linnaeus "totaal onbetrouwbaar".

De geslachtsnaam AMANDAVA verschijnt in 1836.

In 1836 beschrijft BLYTH (1810-1873) – verbonden aan het Museum in Calcutta (India) – een vogeltje en geeft dat de naam:

AMANDAVA punctata. (Latijn: punctus = prik of gaatje; punctata = gevlekt als met gaatjes).

De wetenschappelijke wereld neemt dit niet over, want het was een synoniem

van de *Fringilla amandava* van Linnaeus. En degene die de soortnaam het eerst heeft gegeven heeft de oudste rechten.

Ik twijfel er niet aan of BLYTH was op de hoogte van het werk van Linnaeus. In die tijd werden er steeds meer vogels ontdekt en beschreven en de auteurs van vogelnamen waren van mening dat toch niet alle vinken onder de noemer *Fringilla* konden worden gebracht. Zo kwamen er steeds meer geslachtsnamen en werden de vogels als vinken beschreven door Linnaeus onder de nieuwe geslachtsnamen ondergebracht.

Zo kreeg ook langzamerhand onze rode tijgervink de naam *Amandava amandava* (Linnaeus) 1758.

Verdere ontwikkeling van de kennis van onze rode tijgervink en de ontdekking van nieuwe soorten (ondersoorten).

Het midden van de 19de eeuw was de gouden tijd van de tekenaars en schilders van o.a. vogels: Audubon (1785-1851) en John Gould (1804-1881). Zij waren de twee belangrijkste.

In 1798 wordt de steendruk uitgevonden en gaat het artistiek afbeelden van o.a. vogels snel vooruit en wordt het drukken en speciaal de kleurendruk veel gemakkelijker. Voor de kleurendruk begint een ontstuwende ontwikkeling.

De expansie van de scheepscapaciteit voor goederen en personenvervoer had tot gevolg, dat vele Europese landen de gelegenheid kregen wetenschappers en natuuronderzoekers uit te zenden naar hun overzeese gebiedsdelen.

Horsfield (1773-1859) verbonden aan een Museum in Londen verbleef van 1796 tot 1818 op Sumatra. In 1831 publiceerde hij een nieuwe vinkensoort, namelijk *Fringilla punicea* met als vindplaats Java (Indonesië). Dit vogeltje bevond zich al vóór 1762 in het Rariteitenkabinet van Reaumur.3)

Wallace (1823-1913) Natuurkenner uit Engeland verbleef van 1848 tot 1852 in Brazilië en van 1854-1862 in Maleisië. In 1863 publiceerde hij een nieuw ontdekte vinkensoort onder de naam *Estrilda*



flavidiventris met als vindplaats Timor en Flores (Indonesië).

Hume (1829-1912) publiceerde in 1876 een nieuw ontdekte vinkensoort en noemde deze **Estrilda burmanica** met als vindplaats Rangoon in Birma.

Reichenow (1847-1941) was verbonden aan de Dierentuin in Berlijn in 1874. Hij beschreef in 1904 een nieuwe vinkensoort onder de naam **Estrilda stictoptera** met als vindplaats Mohéli op de Comores Archipel tussen de oostpunt van Afrika en Madagascar.

Marquerite Delacour (1860-1954) en **Emma P. Jabouille** (1875-1947). Beide dames verbleven lange tijd in Indo-China (Laos en Vietnam en Cambodja). Zij publiceerden in 1928 een nieuwe vinkenondersoort, die zij noemden **Amandava amandava decouxi** en die was gevonden in Siem Reap (Cambodja) en Saigon (Cochin China) Vietnam.

JEAN DELACOUR geboren in 1890 en zoon van bovengenoemde Marquerite Delacour reisde o.a. met 7 expedities naar wat toen heette Indo-China, destijds een Frans overzees gebiedsdeel en gevormd uit Vietnam, Cambodja en Laos. Als ik mij niet vergis is hij in 1986 overleden. Hij was van 1952-1960 directeur van het County Museum in Los Angeles V.S.

Hij heeft o.a. in 1931 gepubliceerd "Les Oiseaux de l'Indo-Chine française" = De vogels van Frans Indo-China.

Deze Jean Delacour heeft in het Franse

vaktijdschrift "L'Oiseau" in 1935 een studie gewijd aan de rode tijgervink.

Hij kwam tot de volgende Latijnse en Franse namen van de ondersoorten:

1. **Amandava amandava amandava** (Linnaeus) 1758.

Synoniemen:
Fringilla amandava Linnaeus 1758;
Amandava punctata Blyth 1836
Estrilda stictoptera Reichenow 1904.

Frans:
Le Bengali de l'Inde;
Nederlands:
(Gewone) Tijgervink of Rode Tijgervink;
Duits:
Tigerfink of Tigerastrild;
Engels:
Red Munia of Red Avadavat of Red Waxbill.

2. **Amandava amandava flavidiventris** (Wallace) 1863.

Synoniemen:
Estrilda flavidiventris Wallace 1863;
Estrilda burmanica Hume 1876.

Frans:
Le Bengali à ventre jaune;
Nederlands:
Geelbuik Tijgervink;
Engels:
Golden-bellied or Yellow-bellied Strawberry Finch; ook Golden-bellied Avadavat.

3. **Amandava amandava punicea** (Horsfield) 1821.

Synoniemen:
Fringilla punicea Horsfield 1821;
Amandava amandava decouxi Delacour & Jabouille 1928.

Frans:
Le Bengali de Cochinchine;
Nederlands:
Chinese Tijgervink;
Engels:
Strawberry Finch of Cochin or Chinese Avadavat.
Jean Delacour beschouwt de ondersoort decouxi niet als een zelfstandige ondersoort, maar voorzover ik nu kan overzien heeft hij zijn moeder in een ondersoort van Paradoxornis en Emma P. Jabouille in de geslachtsnaam Jabouilleia geëerd. Beide namen behoren tot de Diksnavelbekken (Eng. Parrot-bills).

Wat zijn nu de verschillen bij deze ondersoorten?

1. **Amandava a. amandava** (mannen): groot formaat (vleugellengte 46-49 mm); ± 10 cm; grote witte punten; onderbuil zwart.

3. **Amandava a. punicea** (mannen): klein formaat (vleugellengte 42-46 mm); ± 9 cm; kleine witte punten; onderbuil zwart.

2. **Amandava a. flavidiventris** (mannen): onderbuik geel-oranje.

1. **Amandava a. amandava** (poppen): formaat als ; bovendelen sepia-bruin

3. **Amandava a. punicea** (poppen): formaat als ; bovendelen sepia-bruin.

2. **Amandava a. flavidiventris** (poppen): bovendelen okerachtig bruin.

Waar zijn de rode tijgervinken te vinden?

Op bijgaand kaartje van een deel van Zuid-Oost-Azië vinden we in het westen: India met de twee namen, waar ze destijds gevonden werden: Ahmadabad en Calcutta.

1. **Amandava a. amandava**: Pakistan, India, Bangla-desh en Sri Lan-



ka, maar ook in Nepal en Zuid-West-China.

Bij een vluchtige blik in *Birds of Kerala van Salim Ali en A guide to the birds of Ceylon (thans Sri Lanka)* van G. M. Henry kwam ik geen *Amandava amandava* tegen.

Kerala is een staat in India aan de zuid-west-kust.

2. *Amandava a. flaviventris*:

Voorname in Birma en in de grensgebieden van India en Bangla-desh, alsmede op de eilanden van Indonesië: Lombok, Seemba, Flores en Timor.

3. *Amandava a. punicea*:

Thailand, Cambodja en Vietnam, maar ook op de eilanden Java en Bali van Indonesië.

Er zijn meer plaatsen waar ze in het wild leven

Men vindt de rode tijgervink op Sumatra, Hainan, maar ook in Hongkong en in Japan.

Er zijn veel, zeer veel tijgervinken gevangen en waarschijnlijk wel vervoerd naar plaatsen in Zuid-Oost-Azië. Bij grote transporten komt het natuurlijk voor dat vogels de kans krijgen de vrijheid te herenemen, maar ook zullen ze wel opzettelijk losgelaten zijn.

En de rode tijgervink voelt zich thuis in vochtige gebieden met riet en hoge grassen. En zo worden deze immigranten tot vaste bewoners.

Etymologie: de betekenis van de latijnse namen:

amandava

is niet afkomstig uit het Grieks of Latijn. Het is een verbastering van de grote stad in West-India: AHMADABAD in de provincie of staat Bombay.

Het was deze plaats waar de eerste tijgervinken werden verscheept naar Europa (Engeland). Vermoedelijk heeft ALBIN van Mister Oldham vernomen, dat deze vogels uit AHMADABAD kwamen en heeft Albin of W. Derham de naam Amadavad of Amadaud gegeven.

punicea

is uit het Latijn afkomstig; het betekent rood of purper gekleurd. *Flavidiventris* komt uit het Latijn en betekent geelachtige buik.

De tijgervink in het thuisland of in de Nederlandse volière

Naast de vochtrijke gebieden kan men ze ook vinden in de bergen, soms tot 1800 of 2000 meter hoogte.

Ze broeden niet in kolonies, maar men heeft meerdere nesten gevonden in één en dezelfde tuin.

Men heeft kunnen vaststellen dat het op volle kleur komen niet een kwestie is van voeding (droge zaden) maar van zonneschijn, warmte en vocht. Een tijgervink die alleen maar kennis maakt met een broedkool of binnenvolière komt minder goed op kleur, dat in een buitenvolière met zon en warmte.

De tijgervink van de foto's was \pm 4 jaar oud toen de foto's werden genomen. Hij was in een volière geboren en vloog frank en vrij in een redelijk grote volière van Bep Crouzen.

Hij had het erg zijn zin en floot regelmatig het hoogste lied.

- 1) Mosschen = mussen
- 2) gevlaakte = gevlekte
- 3) Het mannetje van Java werd in 1821 door Horsfield beschreven als *Fringilla punicea*. Men zag toen blijkbaar geen verschillen.

Geraadpleegde literatuur o.a.

Eleazar Albin:

Histoire naturelle des oiseaux ornée de 306 estampes, qui les représentent parfaitement au naturel, dessinées et gravées par E. A. et augm. de notes et de remarques crieuses par W. Derham, Trad. de l'anglais 3 tom. La Haye 1750;

Caroli Linnaei:

Systema naturae per regna tria naturae Tomus I, editio Decima, Reformata, 1758;

Car. Linnaeus:

Het natuurlijk samenstel der Vogelen met aanwijzing der kenmerken van derzelver rangen, geslachten en soorten volgens de laatste verbeteringen van den Heer Car. Linnaeus.

Uitgave F. HOUTTUYN, Amsterdam 1760;

M. Houttuyn:

Natuurlijke Historie of Uitvoerige Beschrijving der Dieren, Planten en Mineralen volgens het Samenstel van den Heer C. Linnaeus 1762-1763;

Jean Delacour:

Les Bangalis rouges (Etude du genre Amandava Blyth 1836)
L'Oiseau 1935, p. 376-388.

Robin L. Restall:

Finches and other seed-eating birds
London 1975.

Wildzangregisters

Zij die met wildzangvogels kweken en straks met de eigen kweek en geringde vogels wil deelnemen aan tentoonstellingen of de eigen kweek vogels legaal wil overdragen aan derden, dienen in het bezit te zijn van een Vogelvergunning K.

Om in aanmerking te komen voor een dergelijke vogelvergunning, dient de wildzangkweker in het bezit te zijn van een REGISTER. Zulk een register kan ten alle tijde worden aangevraagd op het bondsbureau. Wel dient hierbij te worden opgemerkt dat zij die ná 1 mei a.s. pas in het bezit komen daarvan, voor dit jaar, 1987, niet in aanmerking komen voor een vogelvergunning.

Ten aanzien van het register dient te worden opgemerkt dat zulks een doorloopsysteem is, met andere woorden elke regel in dat register dient achtereenvolgens te worden benut. Er mogen derhalve geen regels worden opengehouden. Het gehele bestand aan wildzangvogels dient exact in dat register te worden aangetekend. Zodra er jonge vogels geringd zijn, dienen ook deze direct in het register te worden vermeld. Zo ook dient exact te worden bijgehouden welke vogels er ontvangen zijn van derden of aan derden worden overgedragen. Kortom, een en ander moet met grote nauwkeurigheid worden bijgehouden. Het niet op de juiste wijze bijhouden van deze administratie levert een overtreding van de bepalingen van de Vogelwet 1936 op waardoor de vogelvergunning K kan worden geweigerd.

Men verplicht zich eveneens om controle toe te staan en het register aan de betreffende controleur te tonen.



Voor een
verantwoorde
vogelliefhebberij

Hanestaartwida

Euplectes (coliuspasser) progne

Als de man zich in zijn totaal zwarte prachtkleed bevindt, is hij getooid met een zeer lange staart waardoor zijn totale lengte dan aardig de 50 tot 55 cm haalt. Het wijfje is ongeveer 16 cm.

Op de schouders van de man bevindt zich een orangerode vlek. De vleugeldekveren hebben beigeleurende zomen. Ogen zijn donkerbruin, snavel grijsachtig blauw en de poten zwart. Poppen en mannen in rustkleed zijn op de bovenzijde geelachtig bruin met donkerbruine strepen.

De onderzijde is beigeachtig met donkerder bestreping. De mannen blijven herkenbaar aan de orangerode schoudervlek.

Ze bewonen gras en rietgebieden, bijna altijd in de nabijheid van water. Hun verspreidingsgebied is Oost-Afrika, noordwaarts tot in de hooglanden van Kenia, westwaarts tot Angola. Er zijn vier rassen beschreven. Ze leven tijdens de broedperiode in kleine groepjes, vaak een tot twee mannen met meerdere popjes. Broeden doen ze ook in kleine kolonies. De nesten zijn moeilijk waar te nemen, ze bevinden zich tussen hoge gras- en rietstengels. Die nesten zijn rond en hebben een zijdelingse ingang. De 3 tot 4 groenachtige witte eieren hebben vaalbruine vlekjes. De mannetjes in bruidstooi, maken gedurende de broedperiode talloze baltsvluchtjes waarbij de opgezette veren in de nek voor het oog een omvangrijke kraag vormen. Buiten de broedtijd vormen deze wida's grote zwermen en trekken ze van hot naar her. De hanestaartwida is uitstekend geschikt om in een ruime voliëre te worden gehouden waarin ze vreedzaam met andere vogelsoorten kunnen worden samengehouden. Meerdere poppen zijn wel gewenst, de man is polygaam.

De voliëre moet wel voorzien zijn van een goed beschut, tocht- en vorstvrij nachtverblijf. Hun voedsel dient te bestaan uit een goede zaadmengeling voor tropische vogels, aangevuld met gras- en onkruidzaden en dagelijks wat eivoer.



Kraagpapegaai

Prof. dr. Anthonie Stolk

De 35 centimeter lange zuidamerikaanse kraagpapegaai *De roptyus accipitrinus* heeft een indrukwekkende dreighouding waarbij de lange veren op de hals en de achterkop als een kraag worden opgezet. Bij de territoriumstrijd wordt ruimschoots gebruik van die kraag gemaakt, waarbij de rood-met-blaauwe veren sterk in het oog springen en als het ware een imposante omlijsting rond de kop vormen.

De voornamelijk in de regenwouden van het noordwesten van Zuid-Amerika voorkomende kraagpapegaai behoort tot de zogenaamde stompstaartpapegaaien *Psittacini*, waartoe ook de roodstuitpapegaaien van het geslacht *Pionus* behoren, waarvan acht soorten met zeventien ondersoorten bekend zijn. Van de laatste is de 26 centimeter lange, middenamerikaanse kaalkoppapegaai *Pionus senilis* wel de bekendste.

In 1981 behaalde Th. Cramer uit Leeuwarden met deze "gekraagde vogel" een succesvol fokresultaat. U heeft daarover in de jaargang 1982, pag. 112 van dit tijdschrift het een en ander kunnen lezen.

Illustratie

Gealarmeerde kraagpapegaai *Deropytus accipitrinus* in de karakteristieke dreighouding.

Van ei tot zelfstandige vogel

Over kunstmatig broeden en aansluitend met de hand grootbrengen van kromsnaveligen

J. Vredenburg in samenwerking met B. v.d. Rijdt

Inleiding

Het belangrijkste argument om eieren van kromsnaveligen kunstmatig uit te broeden en vervolgens de kuikens met de hand groot te kunnen brengen zonder tussenkomst van enige oudervogel, is gelegen in het feit dat er een aantal soorten kromsnaveligen zijn die als bijzonder of zeldzaam worden aangemerkt, maar die zich helaas vaak moeilijk of vrijwel niet laten kweken. Hoewel een aantal van dergelijke vogels wel goed bevruchte eieren produceren, volbrengen zij het bijbehorende broedproces niet of verzorgen de kuikens nauwelijks of helemaal niet.

Menige liefhebber heeft dit met lede ogen moeten aanzien omdat men niet in staat was de eieren of de kuikens te redden.

Het is dan ook niet zo vreemd, dat men nogal eens te horen krijgt:

"vogels met de hand grootbrengen lukt niet".

"er gaan bij het handmatig grootbrengen veel kuikens binnen de eerste 10 dagen na het uitkomen uit het ei dood".

"met de hand grootgebrachte vogels zijn tam en derhalve niet geschikt voor de kweek".

Bij naspeuren blijken deze uitspraken enerzijds veelal het gevolg te zijn van mislukkingen, anderzijds veroorzaakt te worden door het aandikken en verminken van dergelijke verhalen, doordat iedere verteller zijn eigen steentje daaraan toevoegt.

Veel van dit soort beweringen berusten nauwelijks op enig studiemateriaal en hebben geen oorzakelijk verband. Het niet of slechts ten dele slagen blijkt veelal het gevolg te zijn van het ontbreken van kennis omtrent het wezenlijk gebeuren tijdens de broedperiode en aansluitend het grootbrengen van de kuikens door de oudervogels. Dit leidt bij handmatig grootbrengen tot uitval percentages van 40-75%. In die gevallen waarbij de jongen het wel halen speelt de geluksfaktor een grote rol. Steeds weer proberen leidt niet tot een reproduceerbaar succes omdat op die wijze de werkelijke oorzaken niet worden gevonden. Een meer syste-

matische aanpak biedt een grote kans van slagen.

Wanneer er daardoor een methode tot stand komt waarmee via kunstmatig broeden en met de hand groot brengen wel krachtige en gezonde jongen op stok komen, is dit een bruikbare oplossing. De op die wijze verkregen nakomelingen zijn een welkome bijdrage aan het beperkte bestand.

Een extra stimulans om dit onderwerp uit te diepen kwam van de heer van Dielen in Epe die, met reeds vele jaren ervaring in het grootbrengen met de hand van amazone papagaaien, mij het geschetste probleem voorlegde i.v.m. een niet on aanzienlijk uitval percentage, waarmee ook hij te kampen had.

De door de auteur ontwikkelde en hier beschreven methode maakt het mogelijk om goed bevruchte eieren met 100% zekerheid uit te broeden en de kuikens als goed uitgegroeide volwassen en gezonde vogels zonder uitval op stok te krijgen zonder tussenkomst van enige oudervogel.

De methode berust op het toepassen van het broedproces en het groot brengen van de kuikens met de hand op een wijze die zoveel mogelijk rekening houdt met de natuurlijke. Wij zullen daartoe het gehele natuurlijke proces zo goed mogelijk moeten kennen. Omdat het onderwerp echter zoveel omvattend is, zal de bespreking daarvan in dit tijdschrift tot de hoofdzaken beperkt moeten blijven.

Zoals zal blijken is de uitvoering van de methode in de praktijk zeer arbeidsintensief en zo tijdrovend dat het commercieel niet interessant is.

Het broedproces en aansluitend grootbrengen van de kuikens

De voorwaarden waaraan bij natuurlijk broeden en op stok brengen door de oudervogel zo goed mogelijk moet worden voldaan om de maximale overlevingskans van de jongen te verkrijgen zijn:

- rustige omgeving
- optimale conditie oudervogels. Deze bepaalt in belangrijke mate een goede bevruchting van de eieren en is een garantie voor het inbrengen van de noodzakelijke bouwstoffen in het ei tij-

dens de vorming daarvan in het lichaam van de pop.

- de broedzorg. Gedurende het broedproces is niet alleen een juiste, maar ook een zoveel mogelijk gelijkmatige broedtemperatuur, vochtigheid en beluchting van het ei zeer belangrijk voor het verkrijgen van levenskrachtige jongen,
- tijdens het groeiproces een regelmatige zorg voor het kuiken gedurende de eerste kritieke dagen direkt na het uitkomen, en aansluitend geregeld voeren met een daarvoor geschikt voer,
- Warm houden van de kuikens, Wanneer van bovenstaande wordt afgeweken, wil dit nog niet zeggen dat de kuikens niet uit het ei komen of op stok. Wel wordt de kans op succes verkleind.

Het gehele proces is in de volgende, van elkaar verschillende fasen op te delen:

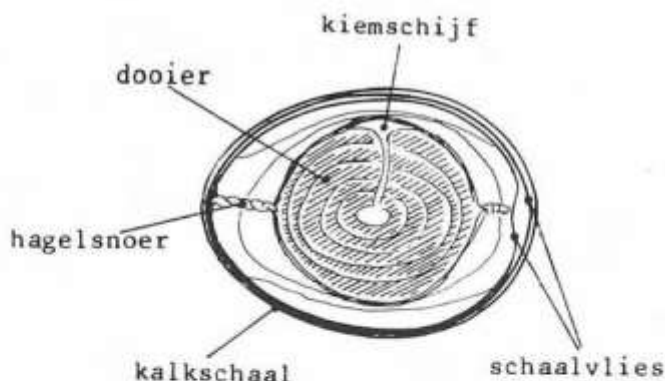
I. het broedproces tot en met het uitkomen van het kuiken uit het ei (de embryonale fase),

II. de kuiken fase (de eerste 10 dagen van de groeiperiode), welke de meest kritieke fase is omdat daarin veel mis kan gaan,

III. de opgroei fase (aansluitend aan de kuikenfase) tot aan zelfstandige vogel.

Deze drie fasen zullen we bespreken aan de hand van waarnemingen uit eigen onderzoek en experimenten, en literatuur gegevens.





Figuur 1.
Schematische doorsnede van een ei bij het begin van het broeden. De in de tekst genoemde delen zijn in de afbeelding aangegeven.

Het ei

In figuur 1 is een schematische doorsnede van het ei direkt na het leggen, afgebeeld:

Het ei bestaat uit een aantal delen, waarvan de volgende voor dit onderwerp van belang zijn:

1. de dooier met kiemschijf
2. de beide hagelsnoeren
3. een tweetal schaalvliesen
4. de luchtkamer en
5. de schaal.

De vrijwel ronde dooier is in lagen gevormd. Door kleurverschillen zijn zij van elkaar te onderscheiden. De dooier is de eigenlijke eicel. Op de dooier drijft als het ware de kiemschijf. Uit de kiemschijf ontwikkelt zich het embryo tot kuiken.

De dooier is omgeven door de dooierzak en dooiervlies. Aan het laatste zitten in de lengte richting van het ei twee hagelsnoeren die de dooier op zijn plaats houden en de schokken opvangen. Op deze wijze kan de dooier toch om de lengte as van het ei draaien waardoor de kiemschijf aan de bovenzijde van de dooier naar de broedende vogel (de warmste plaats) gericht blijft.

Om het dooiervlies bevindt zich een aantal lagen eiwit, dat omgeven is door twee

schaalvliesen. Aan het stompe einde van het ei bevindt zich tussen de beide schaalvliesen een kleine, met lucht gevulde ruimte, de luchtkamer.

Het geheel is omgeven door de kalkschaal die de noodzakelijke mechanische ondersteuning geeft. De schaal is voorzien van een ontelbaar aantal zeer kleine poriën, waardoor tussen de binnenzijde van het ei en de omgeving de zuurstof, koolzuur en vocht uitwisseling plaats kan vinden.

Er is een grote variatie tussen de afmetingen van de eieren. De laatste is soortgebonden, de afmetingen per ei binnen de soort is van verschillende factoren afhankelijk, zoals:

- leeftijd pop
- voeding
- het aantal per legperiode reeds gelegde eieren.

Eieren, die nog niet bebroed zijn, kunnen gedurende zes dagen bij een temperatuur van ca. 6 graden Celcius bewaard worden. Ze moeten tweemaal daags gekeerd worden, heen en terug over 180 graden.

De ruimte binnen het ei is in principe steriel. Aanwezige ziektekiemen zijn tijdens de vorming van het ei in het lichaam van de pop daarin gebracht.

Het natuurlijk broedproces

Onder natuurlijke omstandigheden be-

VRIENDEN VOOR VOGELS: ZAADMENGSELS VAN JOS VAN HIMBERGEN

Deze aangepaste mengsels zijn via de dierenspecialisten verkrijgbaar:

- Code 2 Kanariezaad kweek/ruï
- Code 3 Tropenzaad
- Code 4 Prachtvinkenzaad
- Code 5 Grasparkietenzaad
- Code 6 Neophema-zaad
- Code 7 Grote Parkieten/Agapornidenzaad
- Code 8 Papegaaien- en Kaketoenzaad
- Code 13 Wildzangzaad
- Code 14 Kanariezaad rust

Met deze codes is het makkelijk uw juiste mengsel te kiezen.

Gebruiksaanwijzing voor alle vogelsoorten is duidelijk op iedere zak vermeld.

Samenstellingen worden niet gewijzigd.

Waar niet verkrijgbaar, even bellen (tijdens kantooruren): 04244-1274
013-352621

Kies voor de originele Himbergen mengsels in de witte zakken met groene opdruk.

Jos van Himbergen B.V.
Hertog Janstraat 7
5091 BH Middelbeers
04244-1274

ging het broedproces in principe na het leggen van het eerste ei. Meestal wacht de vogel met broeden tot er meer dan een ei is.

De broedduur is karakteristiek voor de vogelsoort en wordt tevens bepaald door de grootte van het ei, genetische factoren en de broedtemperatuur. Binnen de soort treden kleine variaties op. Hoewel de werkelijke kiem in het ei van grote en kleine soorten vogels vrijwel gelijk is, is toch de broedtijd verschillend.

Tijdens het broeden zorgt de vogel voor:

a) de warmte noodzakelijk om het ei op temperatuur te houden, opdat het embryo zich goed ontwikkelt,

b) voldoende vochtigheid in de directe omgeving van het ei i.v.m. de vochtthuishouding binnen het ei,

c) een goede beluchting ten behoeve van de noodzakelijke zuurstof toevoer.

De broedtemperatuur van de eieren bij kromsnaveligen is 37 graden Celcius. Bij goed en konstant broeden komen de kuikens snel en krachtig uit het ei, hetgeen de levenskans vergroot.

Tijdens het natuurlijk broeden treden temperatuur variaties op:

a) omdat het ei in het nestmateriaal ligt, waardoor een deel niet direct lichaamscontact heeft met de broedende vogel. Het ei wordt derhalve eenzijdig verwarmd. O.a. om die reden keert de vogel het ei een aantal keren per etmaal.

b) omdat de vogel wel eens van de eieren afgaat. Naarmate dit vaker gebeurt nemen de levenskansen van het kuiken af.

Gedurende het eerste deel van de broedperiode (ca 1/3 deel) is de ontwikkeling van het embryo extra gevoelig voor temperatuur veranderingen en schokken. Deze dienen zo veel mogelijk voorkomen te worden. Dit is soortgelijk als gedurende de eerste drie maanden tijdens de zwangerschap bij de mens.

Het is dus belangrijk dat gedurende de genoemde periode de pop vast op het nest blijft en zo min mogelijk wordt gestoord. Indien in deze periode de eieren vervoerd moeten worden, moet dit zeer voorzichtig gebeuren en moet tijdens het vervoer de temperatuur in het ei op peil blijven.

De luchtvochtigheid in de directe omgeving van het ei beïnvloedt de vochtthuishouding binnen het ei, als ook de zuurstofopname uit de directe omgeving. Zuurstof is in het ei nodig voor groeien van het embryo.

De eischaal is poreus. Deze en de beide schaalvliezen fungeren als een membraan waardoor lucht en zuurstof naar binnen en kooldioxyde en vocht naar bui-

ten gaan. De mate waarin dit gebeurt wordt bepaald door de doorlaatbaarheid van deze membranen en het osmotische drukverschil tussen binnen- en buitenzijde het ei (Paganelli et al, 1971, Rahn & Paganelli, 1974, Rahn et al, 1974, Holt, 1979). Het is dus van belang dat de schaal voldoende schoon blijft in verband met de doorlaatbaarheid.

De zuurstof die via de schaal in het bloed is opgenomen wordt door de bloedsomloop naar die plaatsen in het groeiend organisme getransporteerd, waar zuurstof nodig is. Immers om te kunnen groeien is energie nodig. Door verbranding van de in het ei aanwezige voedingsstoffen wordt de voor de groei noodzakelijke energie verkregen. Daarbij zijn kooldioxyde en water de bijbehorende afvalproducten die via de schaal naar buiten moeten diffunderen om vergiftiging en verdrinking van het kuiken te voorkomen. Tensamen is dit een vorm van ademhaling.

Tevens moet extra vocht mee naar buiten diffunderen om de ruimte van de luchtkamer te vergroten. Dit houdt in dat gedurende het broeden het gewicht van het ei zoveel moet verminderen dat bij het uitkomen de totale gewichtsvermindering 14-16% bedraagt van het oorspronkelijke (Romanoff & Romanoff, 1949, Drent, 1970, Rahn & Ar, 1974, Rahn et al., 1976, Jonson, 1982).

De luchtkamer is nodig om juist voor het uitkomen uit het ei het kuiken lucht te verschaffen om de ademhaling op gang te brengen. Daartoe prikt het kuiken, voordat het uit het ei komt, met de eitand het binnenste schaalvlies van de luchtkamer door.

Indien het kuiken in een verkeerde positie ligt, hetgeen slechts een enkele keer voorkomt, wordt het zelfstandig uit het ei komen een moeilijke zaak. Met hulp van buiten af lukt dit in een aantal gevallen.

Juist voor het uitkomen wordt de dooierzak, waarin zich het restant van de dooier bevindt (reserve voedsel), binnen de buikwand gehaald, waarna deze zich sluit. De restant dooier (daarin zit ook de laatste rest antistoffen) wordt gedurende de eerste dagen opgebruikt.

Na het uitkomen zien wij aan de buikzijde van het kuiken een navelstreng (de gewezen verbinding met het schaalvlies) die nodig was voor de ademhaling vanuit de bloedsomloop via de schaal.

Kunstmatig broeden

Tijdens het broeden is de ruimte rondom het ei voor te stellen als een kleine klimaatkamer. Om met succes kunstmatig te kunnen broeden, d.w.z. levenskrachtige kuikens te verkrijgen, is het nodig over

een instelbare geklimatiseerde broedmachine te beschikken die het gewenste klimaat bewaakt en automatisch handhaaft. Deze machine moet aan de volgende eisen voldoen:

- instelbare temperatuur die zo goed mogelijk konstant wordt gehouden. Een temperatuurvariatie van $\pm 0,1$ graad Celsius is met elektronische middelen te bereiken,
- instelbare vochtigheid die zo goed mogelijk konstant wordt gehouden. Deze is ook met elektronische middelen op een relatieve vochtigheid van $\pm 2\%$ konstant te houden,
- instelbare beluchting, die voldoende doorstroming van verse lucht garandeert, zonder dat het klimaat in de broedruimte wordt beïnvloed,
- homogenisatie van de klimaatruimte, d.w.z. dat boven en onder de eieren het temperatuur- en vochtigheidsverschil minimaal is,
- zonder moeite de eieren kunnen keren, waarbij het klimaat zo min mogelijk wordt verstoord.

De voor dit doel door de auteur ontworpen en gefabriceerde broedmachine, die aan de genoemde eisen voldoet, is in figuur 2 afgebeeld. De kuikens komen in deze machine krachtig en snel uit het ei, hetgeen betekent dat zij sterk en levenskrachtig zijn.

Figuur 2. Zie pagina 165

De door de auteur ontwikkelde en gebruikte broedmachine. Door middel van speciale voelers worden temperatuur en vochtigheid binnen de vereiste grenzen automatisch op peil gehouden. Ook de beluchting is instelbaar. Temperatuur variatie $\pm 0,1$ graad Celcius, variatie van de relatieve vochtigheid $\pm 2\%$.

De vereiste broedtemperatuur bij kromsnaveligen is 37 graden Celcius, in tegenstelling tot de door Diefenbach (1982) vermelde broedtemperatuur van 38 graden Celcius. Roudybush (1983) noemt en gebruikt een broedtemperatuur van 35 graden Celcius bij het bebroeden van valkparkieten eieren.

Beide temperaturen zijn niet juist. Bij te lage broedtemperatuur (27-30 graad Celcius) vindt er wel ontwikkeling plaats van de kiem, maar o.a. het bloedvatstelsel zal niet voldoende gedifferentieerd uitgroeien. Een te hoge broedtemperatuur (boven 37 graad Celcius) veroorzaakt, ook bij relatief kort durende periode, een afname van de levenskans van het embryo en toename van abnormaliteiten (afwijkingen).

De eieren in de machine worden gedurende de gehele broedperiode om de 4 uur gekeerd. Eerst heen en bij de volgende maal terug over 180 graden.

Kweken met de Lazulivink

Tekst: Fonds Rijvers en Jan van den Broek Foto's: Horst Bielfeld

De Lazulivink, voor mij een prachtige vogel, werd aangekocht in september 1984. Als kweker van tropen, wildzang en kanaries is het telkens weer een uitdaging iets moeilijks te proberen. Zo ook deze keer met de Lazulivink (*Passerina moena*).

Ik had een man en er werd naarstig naar een pop gezocht. Dit bleek niet zo eenvoudig omdat poppen moeilijk te onderscheiden zijn. Ze lijken namelijk erg veel op de "Indigovink-poppen".

Toevallig hoorde ik tijdens de ledenvergadering van onze club, dat de toenmalige voorzitter een pop had.

We kwamen overeen dat mijn man naar hem zou gaan om het maar eens te proberen. Dat lukte jammer genoeg niet, vervolgens kwam het koppel naar mij.

Ik plaatste ze in eerste instantie in een kanariebroedkooi om ze aan elkaar te laten wennen. Na enkele weken, medio mei, werden de tropen in een grotere broedkooi (1,6 m x 1 m x 0,6 m) geplaatst.

Als nestmateriaal gaf ik ze Sisal, paardehaar en cocos.

Reeds na enkele dagen begon de pop te nestelen en werd het eerste ei gelegd. Na drie dagen lagen er keurig drie eitjes. Hierna begon voor de pop het broeden en voor mij een spannende tijd. Na dertien dagen hoorde ik het voor vogelkwekers bekende piepende geluid. Twee jong en een onbevrucht ei was het resultaat.

Het voer dat ik tijdens en voor het broeden gaf bestond uit kanariezaad, tropenzaad en witzaad. Werd voorheen levend voer geweigerd; nu werd door de vogels (de man voerde ook mee) buffalwormen, meelwormen en mierenieren volop gevoerd. Een frappant detail is dat men in eerste instantie niet ziet dat ze te eten hebben gekregen, omdat ze geen kroppen laten zien.

Om aan extra voer te komen toog ik er 's avonds na mijn werk op uit om groene luis te zoeken. Die vond ik vooral veel op brandnetels, vuurdorens en rozen. Zwarte luis werd geweigerd. De jongen groeiden zeer voorspoedig met deze voermengeling. Na 14 dagen reeds waren de jongen van het nest.

Veel vliegen was er echter nog niet bij. Groot was mijn schrik toen ik na 16 dagen moest constateren dat er bij een van de jongen paardehaar mee de krop was ingegaan en daarna in het gehele lichaam. Het stak er bij de snavel uit en aan

de achterkant. Met de grootst mogelijke voorzichtigheid, zoals u begrijpt, werd door mij aan de haar getrokken. Dit lukte niet; hierna knipte ik de stukjes aan beide kanten zo kort mogelijk af. De rest heeft het lijfje via de natuurlijke weg verlaten.

De jongen groeiden voorspoedig op tot prachtige vinken. Het bleken twee popjes te zijn.

Uiteraard ben ik met de vogel naar diverse tentoonstellingen gegaan. Dat de OORKONDE (voor bijzondere kweek) die ik ervoor kreeg van de Bond een centrale plaats in mijn huiskamer heeft gekregen zullen de meeste lezers wel begrijpen.

Niet onvermeld mag blijven in dit stuk dat de eigenaar van de pop, Jan van der Broek, mij gedurende de gehele kweekperiode met raad en daad heeft gesteund.

Voor de belangstellenden tenslotte samenvattend het voer: kanariezaad, tropenzaad, witzaad. En levend voer in de vorm van: buffelwormen, meelwormen, mierenieren en groene luis.

Nestmateriaal: Sisal, Cocos en paardehaar.

Afmetingen kooi: 1,6 m x 1 m x 0,6 m.

Broedtijd: mei, juni.





Ervaringen met de Ceresamadine (*Aidemosyne modesta*)

Tekst: J. W. Tissink Foto's: A. de Bruijn

In 1981 was ik bij een collega kweker welke in een nestje van vijf jonge ceresamadines een jong had dat heel licht van kleur was. Eenmaal volledig in de veren bleek dat jong een isabel ceresamadine te zijn.

Het was overigens wel jammer dat die kweker niet precies wist uit welk ouderpaar dat jong geboren was en bovendien waren er in de tussentijd ook enkele oudervogels doodgegaan.

Na een maand of acht bleek dat de isabel een pop was en deze werd gepaard aan een mooie wildvorm man. Na 3 tot 4 legfels wel jongen en ook isabellen maar deze waren dermate zwak dat ze allemaal zijn doodgegaan.

In maart 1982 heb ik twee jongen van een week oud gekocht, op het oog één isabel en één wildvorm.

De isabel was weer een pop en de wildvorm een man. Eind 1982 heb ik de isabelpop een andere man gegeven en na drie weken was er het eerste ei.

Jammer, het is daarbij gebleven en de pop is doodgegaan.

Met de wildkleur man werd ook geen al te best resultaat behaald, na 4 legfels twee jongen en voor de rest allemaal onbevuchte eieren of dood in het ei. De man ging ruien en kort daarna was ook hij dood.

De twee jongen bleven in leven, twee mannen.

Bij mijn collega was inmiddels ook alles doodgegaan en de isabel ceres konden we eigenlijk wel vergeten.

In januari 1985 bezat ik nog steeds twee mannen die regelmatig volop met elkaar

in de clinch lagen. Ze waren in volle conditie. Ik heb toen een cerespop gekocht op een vogelmarkt en die met de zich het felst gedragende man gekoppeld. Het resultaat was goed; eerste ronde 4 eieren – 4 jongen, tweede ronde 5 eieren – 4 jongen. Tot mijn grote verbazing was er in dat laatste broedsel een jong met rode ogen en verder heel licht van kleur. Ik heb talloze malen de vogel bekeken en ook mijn collega's. Ze werden namelijk grootgebracht door de japanse meeuwen en het zou ook wel een jonge japanse meeuw kunnen zijn. Na tien dagen wist ik het echter zeker, weer een isabelkleurige ceresamadine.

In de daaropvolgende rondes nog een isabel er bij. De andere man die ik nog had, had ik inmiddels ook gekoppeld aan een wildkleur pop en ook dat koppel gaf een goed resultaat; moeie jongen waarvan ook twee isabellen.

Na vier maanden waren de eerste jongen

op kleur en de isabel'en bleken poppen te zijn.

Lit de gegevens die ik bezat, kwam ik tot de conclusie dat de isabel geslachtsgebonden vererft. Aanvankelijk twijfelde ik toch nog, omdat ik ook een man had gekweekt die half isabel en half wildkleur was. Deze man is echter doodgegaan. Alles wat ik gekweekt had hield ik aan want ook de jonge mannen zouden split voor isabel kunnen zijn. Ik heb toen voor de paringen met deze zogenaamde kansplitten bij andere kwekers poppen gekocht om het goede formaat vast te houden. Het vraagt overigens allemaal wel tijd en ruimte.

Eind 1986 kreeg ik de eerste isabelmannen op stok.

Mochten er onder u zijn die ook isabel ceresamadines hebben gekweekt, dan zou ik daar gaarne mee in contact komen. Naam en adres zijn bij de redactie bekend.



De opaalfactor

door F. H. M. Kop

De opaalfactor wordt niet veroorzaakt door een bewolkte zone in de baarden, maar door een mankement in de melanocyten (melaninecellen). Dit is aan de hand van een onderzoek vast komen staan.

Normale cellen

De meeste dierlijke cellen zijn ovaal of rond van vorm. Uitzonderingen daarop zijn onder anderen: Zenuwcellen en melaninecellen, die vooral opvallen door de lange draderige uitsteeksels, die dendrieten worden genoemd. Bij de melaninecellen hebben deze uitsteeksels een speciale functie, namelijk het afzetten van het pigment (melanine) naar de veercellen. Dat proces verloopt als volgt.

Aan het einde van de uitsteeksels (dendrieten) snoeren kleine druppeltjes af die enkele melaninekorreltjes bevatten. Zo'n plasmadruppeltje begeeft zich naar een veercel, die het druppeltje in zich opneemt (zie tekening). Op deze wijze is het mogelijk dat een pigmentcel zijn melaninepigment tot in de kleinste cellen (baardjes en haakjes) kan afzetten (zie ook foto A). De afsnoering van plasmadruppeltjes is dan ook van het grootste belang voor een gelijkmatige verdeling van het pigment over alle veren en veercellen.

Bij opalen is dat heel anders

Op foto B kunt u zien dat de melanocyten (melaninecellen) van de opaalfactor er heel anders uit zien. Deze opaalmelanocyten hebben **geen** dendrieten zoals de normale melanocyten, maar zijn praktisch rond. Hoe het komt dat deze melanocyten geen dendrieten meer hebben is niet bekend, maar uit mijn onderzoeken is wel gebleken wat de consequenties daarvan zijn. U hebt al kunnen lezen hoe belangrijk de dendrieten en plasmadruppeltjes zijn voor een goede verdeling van het pigment over het veerkleed. Het afzetten van pigment door middel van plasmadruppeltjes is bij de opaalmelanocyten niet meer mogelijk, door een genetisch defect. De opaalmelanocyten kunnen **geen** dendrieten meer vormen, waardoor ze niet meer in staat zijn om pigment af te zetten in alle veercellen. In het gunstigste geval kan de melanocyt een deel van zijn pigment nog kwijt als een grote klodder, die zich in slechts enkele veercellen van de schacht of baard concentreert. Daarom bevatten



A

de baardjes en haakjes bij de opaalfactor vrijwel **geen** pigment.

Ook pigment reductie

Dit mankement aan de opaalmelanocyten veroorzaakt ook een pigment reductie. Bij de normale melanocyten krijgt iedere melanocyt de kans om meerdere veercellen te pigmenteren. Daarvoor beschikken deze melanocyten over het vermogen om tijdens het afsnoeren van de plasmablaasjes met de pigmentkorrels nieuw pigment en nieuw plasma aan te maken. Zo is het mogelijk dat een beperkt aantal melanocyten voor alle veercellen melanine produceren. Bij de opaalmelanocyten is dat niet meer het geval



B

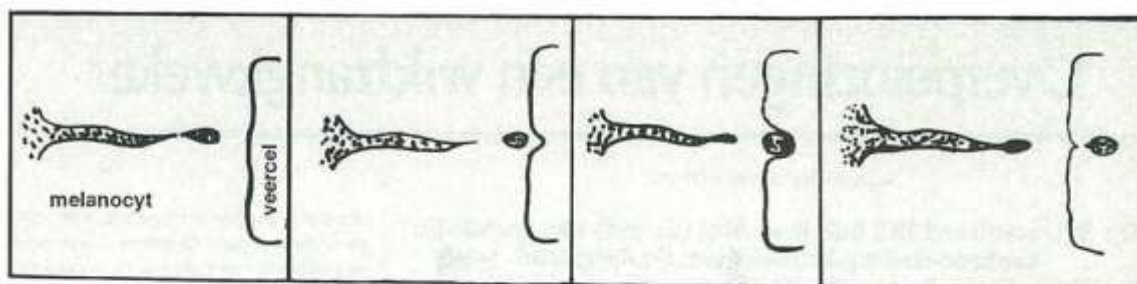
want die kunnen hun melanine nauwelijks afzetten en worden in zijn geheel door de veercellen opgenomen. Zo komt het dat de opaalkanarie minder melanine in zijn veren bezit dan een niet opaal.

Onregelmatige pigmentafzetting

Nog een gevolg van de opaalfactor is, wat in de huidige kanarie literatuur zo treffend pigmentomkering wordt genoemd. Omdat de melanocyten voor een groot deel hun pigment nog bezitten, worden ze tijdens de veergroei samen met de melaninevlekken compleet in de onder-(ent)zijde van de veer afgezet. Dat is te zien als een vlekkerige en onregelmatige pigmentafzetting in de



C



veercellen aan de onderkant van de veer. Deze pigmentafzetting beperkt zich tot de schacht en de baarden.

Als u met een vergrootglas de onderkant van een veer van een opaal bekijkt, dan kunt u die onregelmatige pigmentafzetting goed zien (zie ook foto C).

Krullende bevedering

Bij kanaries met maximaal pigment zoals de groenen en blauwen komt het nogal eens voor dat de veren de neiging hebben om te krullen. Dat komt omdat veren of veerdelen die pigment bevatten veerkrachtiger zijn dan veren die niet gepigmenteerd zijn. Ook slijten gepigmenteerde veren minder dan ongepigmenteerde. Gepigmenteerde veren bevatten meer taai veersubstantie en het is deze taai veersubstantie die de veer zijn veerkracht geeft. Als dus uitsluitend de onderkant van een veer gepigmenteerd (en daarom veerkrachtiger) is, dan is de onderkant elastischer dan de ongepigmenteerde bovenkant. Omdat dus de onderkant elastischer is dan de bovenkant zal de veer krom gaan trekken. Dit verschijnsel wordt erger naarmate u meer opaal aan opaal kruist, en wanneer u gebruik maakt van zwaar gepigmenteerde zoals staalblauw en goudgroen.

Geen sprake van structuurwijziging

In tegenstelling tot wat de huidige kana-

rielliteratuur beweert, is er bij de opaalfactor geen sprake van structuurwijziging.

Doordat vrijwel het volledige pigment in de onderzijde van de veer ligt, werkt het merg als een filter. Slechts een gering percentage licht dringt door de onderliggende pigmentlaag, wat bij zwart pigment in een blauwgrijze kleur resulteert. Het beste bewijs voor deze stelling wordt geleverd door een (ongepigmenteerde) gele kanarie met de opaalfactor. Deze laat geen citroengele kleur zien zoals we dat bij de blauwfactor wel kunnen zien.

Kort samengevat

Bij de opaalfactor zijn de melanocyten niet tot nauwelijks in staat om hun pigment in de veren af te zetten, waardoor baardjes en haakjes vrij zijn van pigment. Het pigment komt dan bij de groei van de veer voornamelijk aan de onderzijde van de veer terecht. Het licht wordt door de bovenste (pigmentloze) veerlaag doorgelaten waarna het op de mergcellen verstrooid wordt. Slechts een gering percentage licht dringt tot de onderliggende pigmentlaag door, wat bij zwart pigment in een blauwgrijze kleur resulteert. Door de ongelijke pigmentverdeling krijgen de veren van de blauw- en groen-opaal de neiging tot krullen.

In de praktijk

De opaalfactor werkt op zwart zowel als

bruin eumelanine even sterk, maar omdat er bij bruin eumelanine al sprake is van een reductie, zal daar het effect het sterkst lijken. Dat kunt u mooi zien bij de isabelopaal waar vaak zo weinig pigment overblijft dat het haast een ongepigmenteerde lijkt. Het bruine phaeomelanine kan bij factoren met maximaal bruin (zoals bruinopaal) nog net voor een lichtbruine waas over het veerkleed zorgen. Helaas komt het ook voor dat agaatopaal nog wat bruin laat zien maar dat wordt als een fout beoordeeld. In tegenstelling tot de meeste pigment-reducerende factoren, is de opaalfactor zowel in de zwarte als in de bruine pigmentseries een aanwinst. Op tentoonstellingen ziet men dan ook zeer fraaie opalen in de groene, blauwe en bruine kleuren. Het is aan de creativiteit van de kweker overgelaten om ook eens te experimenteren met een combinatie van opaal en pastel, waarbij vooral de zwaargepigmenteerde zoals groen of blauw in aanmerking komen.

Geraadpleegde literatuur:

- Willys K. Silvers: The Coat Colors of Mice 1979
- A. A. Voitkevich: The Feathers and Plumage of Birds 1966
- Frans H. M. Kop: Het kweken van Kanaries 1986
- Gwynne Vevers: The colours of Animals 1982



G.J. van Gelder b.v. Zaandam Holland

VOGELZADEN

130 jaar ervaring in vogelzaden

tel.: 075-311211

Uitsluitend verkrijgbaar in de dierenspecialzaak

Overpeinzingen van een wildzangkweker

Tekst en foto's: Peter Otten

Op 8 december 1985 heb ik in Mol (België) een nationale tentoonstelling bezocht van de Belgische Ornithologische Federatie. Wat ik daar allemaal heb gezien heeft diepe indruk op mij gemaakt.

Kwekers van vogels toonden daar hun eigenhandig gekweekte vogels. En dat in vele soorten. Hoewel er ook tropische vogels en kanaries te zien waren, wil ik het daar nu niet over hebben.

Wel over de vele soorten Europese vogels die daar zaten.

Sijzen, Grote Lijsters, Zanglijsters, Spreeuwen, Merels, Vinken, Pestvogels, Geelgorzen, Rietgorzen, Grauwe Gorzen, Kruisbekken, Kepen, Putters, Groenlingen, Goudvinken, Kneuen, Huismussen, Ringmussen, Fraters en Europese Kanaries.

En dat alles in behoorlijke aantallen en van de Groenling, Merel en Zanglijster en andere ook nog diverse opmerkelijke mutaties (kleurmutaties).

Naar aanleiding van deze tentoonstelling heb ik mijn gedachten eens laten gaan over het fenomeen "Europese vogels" (= 'wildzang').

In Nederland een delicate kwestie, in België een algemeen geaccepteerde gang van zaken. Ik ben mij er zeer van bewust dat ik mij met deze overpeinzing wel op glad ijs begeef.

'Het Vogeljaar' wordt in Nederland en ook daarbuiten gelezen door zeer gemo-

tiveerde vogelaars en vogelbeschermers.

Nu kun je natuurlijk het houden van en kweken met Europese vogels categorisch afkeuren en zelfs verafschuwen. Vogels horen in de natuur thuis en daarmee uit. In principe is dat waar. Je gaat dan evenwel voorbij aan de realiteit dat nogal wat mensen een enorme hoop plezier beleven aan het kweken met deze Europese vogels.

In België zijn de kaarten wel geschud.

Hoewel daar vóór- en tegenstanders zijn, geeft de wet daar de mensen een reële mogelijkheid met deze vogels te kweken. Zij het onder voorwaarden: een letterlijk en figuurlijk nauwsluitend ringsysteem, een behoorlijk aantal soorten en tevens een uitdrukkelijk verbod vogels aan de natuur te onttrekken. In principe is een ongeringde vogel een illegale vogel. Zodoende lijdt de natuur geen schade en de kwekers beleven hun vreugde aan het kweken. En de resultaten mogen er zijn! Prachtige en gezonde volgels heb ik gezien. In België is men wat dit betreft wel wat verder dan in Nederland.

Want hoe staan de zaken in Nederland er voor? Eigenlijk in-triest. Er mogen een paar soorten gehouden worden; de zogenaamde 'kooivogels'. Wij zitten met een wet uit 1936 die de vogelbeschermers niet ver genoeg gaat en die door kwekers ervaren wordt als zeer frustrerend. Er is een nieuwe wet in voorbereiding die zowel de vertegenwoordigers uit het ene als ook uit het andere kamp hoop geeft, zij het in totaal verschillend opzicht.

Veel zal er wel niet veranderen. Wat dat betreft behoeven zeker de kwekers zich geen illusies te maken. Zo gaat dat in Nederland.

Wat de meeste mensen zo vinden, dat is waar en dat gebeurt. Zoiets is inherent aan een democratie: de meerderheid beslist. Juist of niet-juist zijn in feite geen argumenten.



Ik twijfel niet aan de oprechtheid van de Nederlandse vogelbeschermers. Ik val wel over zijn onverdraagzaamheid. In wezen valt een systeem zoals dat in België wordt gehanteerd, voor de natuur niet in haar nadeel uit. Als elke niet-geregistreerde vogel illegaal is, dan loopt de natuur echt geen gevaar. Vangen van vogels is dan niet lonend en verhandelen evenmin. Bij een nauwsluitend ringsysteem speelt het ook geen enkele rol of er wat meer vogels zouden zijn toegestaan, aspirant-kopers verkrijgen alleen geringde vogels bij een kweker en de natuur lijdt geen schade. In België leven beslist niet minder Goudvinken in het wild dan in Nederland! En dat geldt niet alleen voor de Goudvink.

De kanarie heeft al een lange geschiedenis achter de rug. Evenals andere huisdieren heeft hij een wilde stamvader. De mens is erin geslaagd, met veel geduld en toewijding, honderden kleurslagen, verschillende zangrichtingen, en vele houdings-, postuurs- of anderszins getekende rassen te kweken. En zo hoort het ook. De kanarie werd niet gehinderd door een knellende vogelwet. En hoeveel mensen vinden geen zinvolle vorm van vrijetijdsbesteding in het kweken met kanaries?

In dit verband is het merkwaardig dat wij o, zo zuinig zijn op onze eigen vogels, maar anderszijds een vestzak-broekzakmentaliteit erop nahouden door in andere landen miljoenen vogels weg te laten vangen om die hier in een volledig ander klimaat in volières te stoppen. Het een is niet goed te praten met het ander en het ander niet met het een; ik weet het, maar wel zou het verstandig zijn eens wat verder te kijken dan onze Nederlandse neus lang is. Tropische vogels zouden de zelfde status moeten krijgen als onze eigen vogels straks krijgen; niet geringd is illegaal.

Dan wordt er vanzelf in de behoefte voorzien door kweek. Gekweekte vogels zijn zonder twijfel meer gewild dan gevangen vogels.

Vangen is dan niet meer lonend en ook niet meer noodzakelijk. Bovendien overbodig.

Bij het maken en later invullen van een wet (Algemene Maatregel van Bestuur) mag iedereen die erbij betrokken is, zijn zegje doen.

Mensen die Europese vogels kweken, zijn feitelijk nauwelijks in de gelegenheid geweest hun wensen op tafel te leggen.

Kleine barsijs



Dat was een organo-satorisch probleem. Zij vormen een onderdeel van de Algemene Nederlandse Bond van Vogelhouders of de Nederlandse Bond van Vogel liefhebbers of ze zijn nergens bij aangesloten. Ze zijn in deze bonden ver in de minderheid. De onderhandelingen worden in wezen gevoerd door mensen met minstens voor een belangrijk gedeelte, andere belangen. Bovendien zijn bedoelde kwekers dikwijls eenvoudige mensen die niet direct op de barricades klimmen. En veel groeperingen met andere belangen waren wel gesprekspartner.

Mij is opgevallen dat er in dezen niet echt gediscussieerd wordt. Ieder geeft zijn opvatting ten beste en niemand luistert. Zo polariseert de zaak.

Toen er indertijd een nieuwe jachtwet moest komen, stelden de jagers zich wat agressiever op. Dat heeft geholpen. Ze zijn er niet slecht afgekomen.

De bedoeling van mijn schrijven moge duidelijk zijn. Ik zou het zeer op prijs stellen als er wat minder gepraat en wat meer geluisterd werd. Zowel de kwekers als de beschermers zouden zich moeten vinden in een leefbare wet met een dito invulling, die voor beiden een reële kans biedt en bieden in hun waarde laat. In het verleden zijn er al te veel toestanden geweest die steeds opnieuw kwaad bloed zetten en die bij een slechte regeling van het een en ander zeker weer in alle hevigheid zullen voortduren.

Noot:

Op verzoek van de auteur en met toestemming van de redactie, overgenomen uit het 2-maandelijkse tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming "Het Vogeljaar"



Goudvink



Kweek met Witkopspreeuw

Van Rijn Sr.

In 1985 kwam ik in het bezit van een spreeuw waarvan ik de naam toen nog niet kende. Ik kwam op een vogelmarkt en daar zat een grijsachtige spreeuw te koop. Hij leek wel op een pop van een grijskopspreeuw maar was wel wat lichter van kleur.

In 1980 had ik reeds al grijskopspreeuwen gekweekt en tot op heden elk jaar wel jongen. Ik heb die vogel meegenomen met de bedoeling er later een partner bij te zoeken. Eerst dacht ik dat het een kruising was tussen een grijskopspreeuw en een mandarijnspreeuw, wat later zou blijken niet juist te zijn. Een paar maanden later kwam ik bij een vogelimporteur en daar zat een manspreeuw die een verkleed had wat tussen dat van een mandarijnspreeuw en een grijskopspreeuw lag. De vogelhandelaar kon mij vertellen dat het een witkopspreeuw was. Dat is overigens wel een familielid van bovengenoemde vogels. Toen ik met de vogel thuis kwam heb ik al de boeken van vogels die we in ons bezit hebben nagekeken en konden de juiste benaming niet vinden, maar dat was latere zorg eerst de twee vogels maar bij elkaar plaatsen en proberen er jongen van te kweken.

En dat gelukte ons, op 26 mei 1986 legde zij de eerste eieren, vier in totaal, waarvan op 9 juni drie jongen uitkwamen en een dag later nog een, dus alle vier eieren kwamen uit. Na twee dagen gingen twee jongen dood. De eerste paar dagen wer-

den er kleine maden verstrekt en daarna kwamen er buffalowormen en meelwormen aan te pas. Na een paar dagen worden namelijk geen kleine maden meer gevoerd. Toen de jongen ongeveer een week oud waren hebben we sprinkhanen bijgevoerd. Het was voor ons een geluk dat het een geweldig mooi voorjaar was en dat er veel sprinkhanen waren. Elke morgen ging ik op pad om wat sprinkhanen te vangen, honderden heb ik er gevangen, elke dag zo'n vijftig à zestig. Ik heb daar heel wat bokkesprongen voor moeten maken, maar ik werd er wel handig in en het was tevens een goede lichaamsbeweging. Ook ben ik wel eens voor gek aangekeken, zelfs familieleden kenden mij niet terug wanneer ik langs de weg bezig was met mijn capriolen. De twee overgeblevenen groeiden voortreffelijk en deze heb ik op 16 juni kunnen ringen. Toch had ik wat problemen met het nest, de bodem was namelijk wat plat en een van de jongen kreeg daardoor spreidbenen. Nadat deze op 5 juli was uitgevlogen en moeilijk vliegen kon, ging deze na een paar dagen dood.

Het overgebleven jong heb ik op 17 juli van de ouders verwijderd, daar deze reeds weer op 9 juli waren gaan broeden op vier eieren.

Ik had intussen wel het nestblok veranderd door er een komvormig nest in te maken waarin ik een matje van touwvezels heb bevestigd.

Ik heb in het verleden wel eens jongen

van de glansspreeuwen verloren doordat deze veel van het nestmateriaal o.a. sprietjes hooi of bladeren in de maag kregen. Dat kwam doordat de oude vogels morsten wanneer ze met een bek vol wormen in het nest gingen, dat werd dan daarna weer opgenomen maar mede met wat nestmateriaal.

Ik heb vogels welke na tien of veertien dagen waren doodgegaan gesneden en dan bleek dat de maag vol zat met wat er niet in hoorde.

Ik heb dat nu ondervangen door er touwmatjes in te maken, dan kan ik de rest er geregeld uit halen. Van de vier eieren van het tweede broedsel kwamen op 22 juli vier jongen uit, waarvan er op 30 juli twee dood gingen. Ik vermoed door gebrek aan voedsel, deze twee werden verdrongen door de anderen. Vermoedelijk was ook het nestkommetje te klein, dat zal dan ook wat groter moeten. Daar ik een van de jonge vogels heb ingezonden op de J.I. gehouden bondskampioen en daarmee een oorkonde wist te behalen, kwam ik er achter wat de juiste latijnse benaming is, te weten: *Sturnus malabaricus blythi*. Man: borst lichtgrijs, buikkleur wit, dekkleur donkergrijs met zwarte pennen en witte duimveertjes, staart grijs, onder bruin. Bovenop wit verder lichtgrijs. De snavel is aan de basis blauw en de punt is geel. Poten hoornkleurig. De pop is overwegend grijs met donkere pennen.

TURBO-OPFOKVOER is van een bijzonder hoge kwaliteit. Het is een uitgebalanceerd voer dat werd samengesteld en getest (dit gedurende 2 jaar) door een groep van befaamde vogelkwekers, gekoppeld aan 120 jaar ervaring van een der grootste eivoerproducenten ter wereld.

TURBO-OPFOKVOER is opvallend droog, waardoor het zich onderscheidt van andere opfokvoeders. Daardoor heeft het een zeer sterk vochtabsorberend vermogen.

Bij toevoeging van water, vruchtensap, geraspte wortelen, verkrijgt men een mooi rullig voer dat door alle vogels wordt opgenomen.

TURBO-OPFOKVOER klontert niet!!!

Voor Nederland:

RIEN ZAGERS - RUCPHENSESTRAAT - 4711 JL ST. WILLEBRORD - TELEFOON 01653-44 35

Ervaringen met de blauwkop Aratinga

Aratinga acuticaudata

Beschrijving

Lengte 37 cm. De vogel is overwegend groen, behalve op de kop, voorhoofd en wangen, waar ze een zachtblauwe kleur hebben. De binnenkant van de vleugels zijn bruinroodachtig. De bovensnavel is cremewit met een zwart puntje, de ondersnavel is zwart. De vogels hebben een witte oogring, de iris is donker roodachtig. Beide vogels zijn gelijk van kleur en het is daarom moeilijk vast te stellen of je met een man of een vrouwtje hebt te doen.

Jonge vogels

De jonge vogels hebben een mattere blauwe kleur en de ondersnavel is meer wit.

Voorkomen

Ze hebben hun domicille in Paraguay, Uruguay, de noordwestelijke delen van Argentinië en zuidwaarts bij Buenos Aires.



In de volière

In het voorjaar van 1985 kocht ik van een kennis een stel van deze vogels. Ik moest ze eerst onderbrengen in een kleine ruimte omdat ik nog met nieuwe volières bezig was en die nog niet helemaal klaar waren. In oktober van dat jaar waren ze gereed, zes nieuwe vluchten, en de blauwkop aratinga's werden daarom ook snel gehuisvest in een vlucht van 3 m lang, 2 m hoog en 1 m breed. Het nachthok heeft een oppervlakte van 1 bij 1 meter.

Omdat de meeste Zuid Amerikaanse parkieten in een blok slapen, heb ik die er dan ook meteen ingehangen; één in de open vlucht, de andere in het nachthok. In beide blokken heb ik wat rottend hout en turfmoil gedaan. Ze kozen voor het blok in de vlucht en ze hebben daarin ook de gehele winter de nachten doorgebracht. Doordat de vogels winterhard zijn konden ze de koude nachten, het

Kleurkanaries

Standaardeisen in praktijk

Agaat

De werking van de agaafactor, de eerste reductiefactor, is in de voorgaande artikeltjes al duidelijk naar voren gekomen. De gewone agaafactor is een schimmelvogel, lang bevederd dus, waarvan het pigment zwart is. De bestreping is iets minder fijn dan bij een intensieve vogel. Dat betekent niet dat de bestreping breed en lang mag zijn. Ook de flankbestreping moet duidelijk en redelijk fijn zijn. Het rugdek mag niet te bruin zijn. Vleugel- en staartpennen niet te ver opgebleekt. Snavel en pootjes vrij licht, in elk geval niet te donker. Als men een goede agaafactor ziet, en in de praktijk is dat maar sporadisch, is dat een asgrijs bestrepte vogel met een matige schimmelfactor welke egaal over het

lichaam is verdeeld tot boven de snavel. De bijkleur is geel en deze moet zacht en zuiver van tint zijn. Men ziet ze nogal eens met een te hooggele kleur op de borst, op de schouders en boven de snavel. Een agaafactor mag geen blauwstructuur bezitten.



KORTE BERICHTEN

voor soms meer dan 15 graden, goed doorstaan.

In het voorjaar van 1986 zag je dat de vogels ook overdag steeds vaker het blok ingingen. Het was mei dat ik ze steeds vaker miste en op een gegeven ogenblik zag ik dat in het blok één ei lag. De daarop volgende dagen legde de pop het tweede en het derde ei. Het betreffende broedblok is 65 cm hoog en heeft een doorsnee van 40 cm.

Vanaf die tijd controleerde ik regelmatig het nestblok en de vogels hadden daar totaal geen moeite mee.

Na ongeveer 30 dagen broeden werd het eerste jong geboren, twee dagen later gevolgd door het tweede jong. Het derde ei bleek, achteraf, niet bevrucht te zijn.

De twee jonge blauwkoppen groeiden voorspoedig en op hun zestiende levensdag heb ik ze geringd; ringmaat 8mm.

Ze bleven toch zeker nog een week of acht in het blok voordat ze uitvlogen en daarna werden ze nog enkele weken

door beide oudervogels gevoerd.

Voedsel

Als voer verstrek ik ze een goed zaadmengsel voor papegaaien, aangevuld met oud bruin of Cédé-ivoer met wat roosvicee en soms wat pindakaas. Verder geef ik ze appel, sinaasappel, krenten en rozijnen welke ongeveer 12 uur in water zijn geweekt, wilgetakken, takken van fruitbomen, rozebottels en zelfs wat hondebrosjes.

Tot slot

Blauwkop aratinga's zijn bijzonder gezellige vogels die de gehele dag samen met elkaar bezig zijn. Schreeuwen doen ze beslist niet en vandaar dat het best mooi zou zijn als meerdere liefhebbers zich met deze parkieten zouden gaan bezig houden. Ik vind ze in elk geval meer dan de moeite waard.

Tekst: S. van Dellen
Foto: Thomas Arndt

Kweekadvies

Agaat man maal agaat pop. Zeer goed te letten op zuiverheid en zachtheid van het geel. Agaten met een te brede en/of te lange bestreping kan men het beste paren aan een isabel pop. Door de opbleefactor van de agaat en de zachte isabeltint ontstaat er dan toch wel een redelijk fijn pigment in het nageslacht. De mannen uit deze laatste paring zijn agaat en split voor isabel. De poppen zijn agaat. Wat betreft de schimmelfactor, een van de oudervogels mag gerust wat minder schimmel zijn, wat kortere dan normaal voor agaat bevedering hebben. Bij te zware schimmelvogels wordt de rug al gauw te bruin en dat is fout.

Veel voorkomende fouten

Pigment: Bestreping te breed en/of te lang. Geen of zwakke flanktekening. Rugdek te bruin. Baardtekening te zwak

of aan beide zijden niet gelijk, niet symmetrisch. Te brede lichte omzoming van de vleugel- en staartpenen (te ver opgebleekt). Snavel, pootjes en nagels te donker. Bijkleur: Te veel geel en/of onzuiver geel. Schimmelverdeling niet egaal, te veel of te weinig schimmel. Het bezitten van blauwstructuur. De bijkleur in flanken, dijen, onderlichaam en/of borst te licht.

Wat betreft de tentoonstelling treft men zowel mannen als poppen aan die de omschreven standardeisen heel dicht benaderen.

Piet Verduut

CONTRIBUTIE

Het tweede kwartaal is al weer zo'n drie weken oud en voor het goed zijn zal inmiddels elke afdelingspenningmeester de verschuldigde bondscontributie hebben overgemaakt. Mocht dat niet zo zijn, dan verzoeken wij de heren dit alsnog en zo spoedig mogelijk te doen. Laat het niet slossen want dat vraagt allemaal extra werk, wij moeten u dan weer een aanmaning sturen. Voor geen van beiden is dat prettig. De contributie bedraagt nog steeds f 6,- per lid per kwartaal, aspirant leden tot 18 jaar f 3,- per lid per kwartaal. Aspirant- of jeugdleden die per de eerste van het kwartaal, volgend op het kwartaal waarin ze 18 jaar zijn geworden, als volwassen leden te worden beschouwd.

KWEEKNUMMERS

Elk lid van de N8vV mag slechts één kweeknummer hebben ook al is hij of zij van meerdere afdelingen lid. Wanneer afdelingen zgn. dubbele leden aannemen, dient de afdelingssecretaris op de mutatielijst het kweeknummer van dat lid te vermelden. Blijft dat uit dan wordt automatisch een nieuw kweeknummer toegekend, een tweede kweeknummer dus, en dat is fout. Later komt men daarmee in de problemen.

RINGEN

Teneinde met name de vroege kwekers in de gelegenheid te stellen tijdig ringen voor 1988 te bestellen, en ook de ringencommissarissen in staat te stellen om die bestellingen nog vóór de vakantieperiode te verwerken en naar het bondsbureau te sturen, zullen de bestelformuliertjes reeds in een bijlage in het volgende nummer van dit maandblad worden opgenomen. In die bijlage wordt elk lid weer uitvoerig over het bestellen van ringen, de ringenprijs etc. etc. geïnformeerd.

LIDMAATSCHAP IS PERSOONLIJK

Opgave van meerdere personen als één lid, bijv. in geval van partnerships, combinaties, gebroeders, gezusters etc. is niet toegestaan. Een lidmaatschap kan uitsluitend worden aangegaan door één persoon en niet door meerdere personen onder één noemer. Het lidmaatschap is dus persoonlijk.

Ledenwerving

Het is in onze organisatie omstreeks deze periode van het jaar in de regel aan de wat rustige kant. Er zijn betrekkelijk weinig activiteiten. Juist daarom is er wellicht tijd te vinden om daadwerkelijk aan ledenwerving te gaan doen. Om dat te stimuleren stelt het bondsbestuur weer traditiegetrouw een FRAAI BEKERTJE beschikbaar voor ELKE VUF NIEUWE LEDEN die de afdeling in de periode van 1 april tot 1 oktober a.s. opgeeft. Propagandamateriaal is op het bondsbureau verkrijgbaar en denk daarbij ook eens aan de brochure 'Vogels houden, fantastisch'. Voor slechts 10 gulden ontvangt u 100 brochures. Wij wensen u erg veel succes.

Het grote SUCCES van de VOGELSHOW te BREDA WOLRO LUCHTBEVOCHTIGER



f. 199,- compleet.
Luchtbevochtiging is noodzakelijk
Geen last meer van onbevuchte eieren!

5 JAAR GARANTIE
WOLRO LUCHTREINIGERS v.a. f. 199,-
te betalen in termijnen. (geen kosten).

Nú nog tijdelijk bij aankoop GRATIS een STOFVANGSCHAAL.

WOLRO AIR PROCESSOR reinigt de lucht van: Stof en stank - Sigaretten en sigarenrook - Bacteriën - Luchtjes en penetrante geuren (bak- en braadluchten) - Huisdieren, b.v. honden, katten, vogels, konijnen, etc. - Pollen Huismijt en fijne stofdelen.

De showroom is geopend van maandag t/m vrijdag tussen 10.00 en 16.00 uur.



WOLRO
LUCHTREINIGING

HARINGVLIET 90
3011 TG ROTTERDAM
TEL. 010-413 55 01

Ook te bestellen via uw dierenzaak.

Ook kunt u een lege envelop zonder postzegel,
met achterop uw naam + adres opsturen aan:

WOLRO
ANTWOORDNUMMER 253
2920 VC KRIMPEN a/d LEK

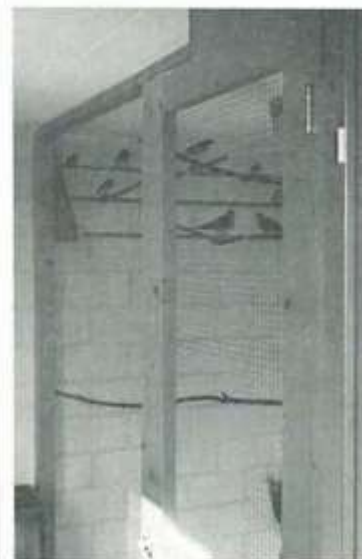
De volière van de maand

H. van Heun, Wibautstr. 28 in Tiel schrijft ons het volgende:

Sinds 1975 ben ik begonnen met het houden en kweken van tropische vogels. Nadat we in maart 1985 zijn verhuisd, ben ik dat najaar begonnen met de bouw van een volière met nachthok. De volière is groot 2 x 3 m en het nachthok 2 x 2 meter. Het geheel staat op een 10 cm dikke

betonnen fundering. De achterwand en één zijkant van het bouwwerk bestaat uit schoon metselwerk. In het nachthok is van klampsteen een spuwmuur gemetseld. De voorkant en de ene zijkant van het nachthok bestaat uit twee puien met in elk een deur en voor de rest rabatdelen. De binnenkant van het nachtblif is met multiplex afgetimmerd. Het nacht-

hok is voorzien van een plat dak dat ook nog een stuk van de buitenvlucht overkapt. Dat dak is gemaakt van 5 x 10 cm dikke balkjes met daarop multiplex en



vervolgens twee lagen dakbedekking. De onderkant van het dak, het plafond, bestaat uit gipsplaten. In het nachthok is een gazon wand gemaakt waardoor een soort halletje is ontstaan. In dat halletje staan nog enkele broedkooien opgesteld. De vloer is van beton met daaronder 5 cm dik tempex en is aan de bovenzijde afgesmeerd. Als isolatie van het dak, wand en puin is 5 cm dikke glaswoldeken gebruikt.

Voor het maken van de buitenvlucht is gebruik gemaakt van 4 x 4 cm dik regelwerk dat later bespannen is met vierkant gaas. De bevolking bestaat uit kleine tropen zoals blauwfazantjes, zebrovinken, binsenstriden, nog een paar diamantduifjes etc. Als bodemvogels vanzelfsprekend een paar kwarteltjes. Het nachthok is door zijn goede isolatie tijdens de wintermaanden zonder veel moeite en kosten op ongeveer 8°C te houden. Foto 1 en 2 geven u een goed beeld van de situatie.

De derde foto is ons toegezonden door de heer P. Verdult, Ligusterstraat 17 in Bergen op Zoom. Hij vertelde ons het volgende verhaal:

Ongeveer 22 jaar geleden hield ik voor het eerst kanaries, grasparkieten en zebrovinken. Ik ben in 1971 lid geworden van de plaatselijke afdeling van de bond en tot op heden heb ik daar beslist geen spijt van. Toentertijd was mijn kweek altijd goed. In een vluchtje hield ik strogele poppen en witte mannen en maar kweken. Zo verliep dat ook in een vluchtje met grasparkieten. Zebrovinken kweken ging helemaal van een leien dakje. Ik had in hun vluchtje een kist opgehangen die ik vol gepropt had met hooi, aan de voorzijde bespannen met een stuk harmonica-gaas. In het hooi had ik met de hand op verschillende plaatsen wat nestholtes gedrukt. Op een gegeven dag miste ik al mijn zebrovinken. Mij bleek toen dat ze allemaal in die kist zaten te broeden en enige tijd later zag het bij wijze van spreken zwart van de jongen; prachtig! Dit wordt overigens wel anders als men op kwaliteit gaat kweken, maar dat was er in die tijd niet zo bij. In de loop van de jaren heb ik wel tien keer een volière gebouwd of verbouwd. Steeds meer trachten om verbeteringen aan te brengen om een nog betere huisvesting voor mijn vogels te verkrijgen. Ik heb daar geen spijt van, want je doet er wel ervaring mee op. Na verloop van tijd ben ik mij gaan toelagen op het kweken van kleurkanaries en met regelmatig leuke succesjes. In 1986 vond ik het tijd om maar weer eens te gaan bouwen en nu een kweekruimte van steen. Foto 3 laat niet onverbleemd dat het voor de vogels een aardig ootrek-



je is. De lengte van het geheel is 4,75 m, 1,70 m breed en 2 m hoog. Achter de kweekruimte een open vlucht van 1,50 x 1,50 x 1,50 meter, waarin enkele grote parkieten en nog wat kanaries vertoeven.

De indeling in de kweekruimte: Een gangpad van 70 cm breed en 3 meter lang, een wasbakje met stromend water, een vlucht van 2,50 m lang en 85 cm breed, 2 babyvluchtjes van 80 x 70 x 100 cm boven elkaar waarin de jonge vogels uit de broedkooi komen zich tot zelfstandi-

ge vogels kunnen ontwikkelen, om daarna naar de grotere vlucht te verhuizen. Achter in die ruimte is nog een kleine buitenvlucht alsmede een klein vluchtje voor de vogels die in de buitenren verblijven. Kweken doe ik in een andere aangrenzende ruimte waar alleen broedkooien staan opgesteld. Ook in deze ruimte een wasbakje met stromend water. In beide kooien is elektrische verlichting aangelegd welke in werking kan worden gesteld via twee schakelklokken. De ruimte kan ook verwarmd worden.



De op bovenstaande foto verrijdbare volière is door De Vogelvriend te Ter Apel aangeboden aan het bejaardentehuis Kloosterheerd aldaar. De volière is gemaakt van buisframe en bespannen met

vierkant gaas. Lengte 2 meter, breedte 1 meter en 1,75 m hoog. Prima werk Vogelvrienden en wij hopen met u dat de bewoners er erg veel plezier aan kunnen beleven.

Regeling van de voortplanting bij vogels

Paring is bij vogels nooit zomaar een kwestie van een ontmoeting van een volwassen mannetje en vrouwtje van dezelfde soort. Vindt alleen plaats als verschillende factoren precies op elkaar zijn afgestemd.

In dit opzicht moeten onder meer tijd, plaats en gedrag van de dieren worden genoemd, alsmede hun leeftijd.

De vogels beseffen absoluut niet dat er een verband bestaat tussen paren en het krijgen van nageslacht. Toch blijken de meeste soorten in het vrije veld op een vaste tijd te paren. Dit is bijzonder doelmatig, want het betekent voor elke soort een garantie dat de eieren uitkomen en de jongen onder de meest gunstige omstandigheden kunnen worden grootgebracht. Metname is er in die periode voldoende babyvoedsel aanwezig in de vorm van talrijke soorten insecten.

De prikkel tot de paring bestaat zowel uit veranderingen in de omgeving, alsmede die in het eigen lichaam. De inwendige toestand van het dier wordt beïnvloed door de temperatuur, het zonlicht en de regenval. Onafhankelijk daarvan heeft elk dier bovendien ook nog bepaalde ritmen. De in- en uitwendige factoren moeten precies synchroon zijn, voordat het proces van de voortplanting kan beginnen.

De belangrijkste oorzaak van de veranderingen is de zon. Zoals bekend is die ook de meest betrouwbare tijdmeter in de natuur. Het begin van de regenperiode of van de warme droge tijd kan vroeg of laat zijn, maar de hoeveelheid zonlicht wordt met de grootst mogelijke regelmaat elke dag groter of kleiner, afhankelijk van het jaargetijde. De zon is op die manier de klok die het voortplantingsgedrag van een groot aantal dieren bepaalt. De geleidelijke verandering van de hoeveelheid licht (meer in de lente en minder in de herfst) wordt waargenomen en gemeten in het deel van de hersenen dat als **hypothalamus** bekend is. Deze brengt de informatie over aan het hersenaanhangsel of de **hypofyse**.

Een voortdurende opeenvolging van veranderingen in het lichaam brengt het dier in voortplantingsconditie. Door de **hypofyse** worden hormonen in het bloed gebracht. Dit zijn werkzame stoffen, waar-

door de voortplantingsorganen (eierstokken bij het vrouwtje en testes bij het mannetje) beginnen te groeien en meer geslachtshormonen af te scheiden. Op hun beurt beïnvloeden die het zenuwstelsel, zodat het seksuele gedrag wordt geactiveerd.

De uitwendige kentekens die bij deze fase behoren, worden door de zintuigen van soortgenoten opgevangen. Daardoor wordt weer de **hypothalamus** geactiveerd, alsmede de **hypofyse** en de voortplantingsorganen, zodat het systeem zichzelf stimuleert.

Wordt het bij de komst van de lente steeds vroeger licht, dan worden de vogelzwermen in het winterkwartier onrustig en vertrekken ze naar hun broedgebied. Vaak worden mannetjes die de hele winter samen hebben doorgebracht agressief en volkomen intolerant ten opzichte van mannelijke soortgenoten. Door een territorium te vestigen geven ze dan duidelijk te kennen dat ze paren willen. Ook de vrouwtjes geven aan inwendige veranderingen gehoor, maar vaak minder duidelijk.

De lichamelijke veranderingen worden het meest opvallend gedemonstreerd door het fraaie brulloftkleed dat in de lente verschijnt, gewoonlijk alleen bij de mannetjes.

De rode tangaraman die in de winter even onopvallend is gekleurd als het vrouwtje, wordt prachtig rood. Bij de mannelijke pauw blijken zich de lange, iriserende staartveren zich volkomen te ontwikkelen.

De paring wordt bij de meeste vogels onmiddellijk door het eierenleggen gevolgd, alsmede door broeden en verzorging van de jongen. De reeks die begon met de veranderende daglengte, gaat continu door tot het tijdstip dat de jongen zelfstandig zijn.

Bij de regeling van het broedgedrag van de vogels spelen de temperatuur en de daglengte een belangrijke rol. Daarentegen blijkt bij woestijnvogels de regenval van doorslaggevend betekenis te zijn. Door verschillende woestijnkwartelsoorten uit de zuidwestelijke USA wordt op veranderende daglengte gereageerd. Tijdens een droogteperiode wordt de voortplanting heel doelmatig tot betere tijden uitgesteld.

In het droge binnenland van Australië en op de vlakten van Afrika zijn veel vogelsoorten gereed om zich voort te planten als de regen komt. De snel over de vlakke stromende beekjes bevochtigen een gebied van soms niet meer dan enige kilometers breedte.

Meestal ontstaan in het spoor van zo'n wolkbreuk smalle stroken bloeiende vegetatie.

Op zo'n strook zijn de vogels druk bezig met nestelen, broeden of jongen verzorgen.

Waar het enige kilometers verder niet heeft geregend is voor dezelfde soorten het broedseizoen nog niet begonnen.

Dit patroon wordt door verschillende zangvogelsoorten gevolgd: door de Australische zebra-vink bijvoorbeeld en de kleine zuidoostafrikaanse sprinkhaanstrild. De zebra-vink kan zelfs in de stromende regen beginnen met de balts.

De omgeving is echter met de inwendige factoren niet de enige factor die de vogels beïnvloedt. Het gedrag van de soortgenoten moet hier ook worden genoemd. Zo zijn er verschillende soorten die alleen paren als er soortgenoten in de omgeving zijn. Neem nu bijvoorbeeld de dichtbevolkte kolonies van zeevogels, waarbij de paren die vlak naast elkaar in kleine territoria baltsen, in hevige opwinding raken door het geparadeer en geroep van de burens. De drieteenmeeuw

Ryssa tridactyla broedt op eilanden van de Aleoeten tot Noordwestelijk Alaska, alsmede op de kust van Groenland en de omliggende gebieden. Is de populatiedichtheid van de kolonie hoog, dan wordt het paargedrag aanmerkelijk versneld. De vogels blijken tijdens de balts geprikkeld te worden door het zien van een groot aantal soortgenoten. Naar de engelse bioloog die dit ontdekt heeft, noemt men dit het **Darling-effect**. Het moet niet uitgesloten worden geacht dat het ontbreken van zo'n wederzijdse prikkeling de oorzaak is geweest van het uitsterven van de Amerikaanse trekduif. Oorspronkelijk leefde die vogel in miljoenenzwermen. Volgens de schattingen waren er gelijktijdig minstens drie miljard trekdieren in Noord-Amerika.

Met de komst van de kolonisten werden de dieren bij het omhakken van beboste gebieden op grote schaal gedood. Op een gegeven moment kwam men hiertegen in verzet, maar vermoedelijk was dit (hoewel goed bedoeld) al te laat. De vogels waren nu eenmaal gewend om dicht op elkaar te leven. In de zuidelijke moerassen die de vogels als overwinteringsgebieden dienden, zaten de dieren dicht tegen elkaar aan gepakt in een luidruchtige massa op elke beschikbare tak. In de noordelijke bossen waren hun broedplaatsen even dicht bevolkt, vaak uitgestrekt over een gebied van honderd vierkante kilometer of meer. Per paar legde het vrouwtje slechts één ei, maar zelfs bij een zo laag voortplantingsrendement bleek de trekduif bijzonder succesvol te zijn. Een overtrekkende zwerm kon wel acht kilometer lang en anderhalve kilometer breed zijn, als gevolg waarvan de lucht totaal verduisterd werd.

Die reusachtige duivenzwermen richtten enorme verwoestingen aan. Na het vertrek uit het broedgebied was dit bedekt door een dikke laag vogelmest, terwijl de vegetatie grondig verwoest was en men allerwegen massa's gebroken takken zag. Door de duiven werd het broed- of overwinteringsgebied radicaal vernietigd en daarom gingen ze elk jaar naar een ander broedgebied en kwamen ze niet terug voordat het land zich weer had hersteld.

De vogels werden op grote schaal geschoten en voor de consumptie verkocht en dit is de reden dat hun aantal sterk afnam. Op een gegeven moment bleken ze geheel verdwenen te zijn. Momenteel zijn er geen kleine groepjes trekduiven

meer over in een moeilijk toegankelijk dal in Noord-Amerika. Ze konden zich waarschijnlijk in kleine kolonies niet voortplanten en stierven als gevolg daarvan uit. Om met succes te kunnen broeden schijnt het enorme lawaai een essentiële voorwaarde te zijn geweest.

In kolonies broedende vogels hebben een bepaald voordeel. De verliezen moet men als een noodzakelijk kwaad beschouwen, maar de grootte ervan blijft beperkt tot wat een rover (een wilde kat of een vos bijvoorbeeld) kan eten. Bovendien bestaat binnen de broedkolonie het voordeel dat er een groot aantal waakzame ogen is. De vogels zouden veel meer jongen verliezen als die over een langere periode uit het ei zouden komen.

Bij de trekvogels is het voorspel tot de paring bijzonder spectaculair. De tocht naar de traditionele broedgebieden blijkt de eerste fase in de voortplantingscyclus te zijn. In de hersenen van het dier is het vermogen ingebouwd om de zon of de sterren als kompas te gebruiken. De noordse stern trekt met de hemellichamen als gids van zijn overwinteringsgebieden in het zuiden van de Atlantische, Indische en Pacifische Oceaan naar zijn aan de andere kant van de aarde gelegen broedgebieden: de noordelijke kusten van Europa, Azië en Amerika.

Gewoonlijk wordt wat de ontwikkeling van de trekroutes betreft verband gelegd met de invloed van de ijstijden op hun gedrag.

De trek kan bij sommige vogelsoorten bijzonder regelmatig zijn. Neem nu bijvoorbeeld de wigstaartpijstormvogels, die elk jaar aan het einde van de eerste week in oktober arriveren op de koraalstranden van het Groot Barrière Rif vóór de Australische kust.

Met miljoenen komen ze uit Siberië, met slechts korte pauzes om te rusten en te eten.

Ze gunnen zich gewoon geen tijd en hebben grote haast. De meeste van hen bereiken op dezelfde dag te arriveren.

Timing is voor de pijstormvogels van levensbelang. Door de vogel wordt deel aan een wedstrijd genomen en de uitslag daarvan bepaalt of hij of zij wel of niet zal kunnen broeden. In het koraalstrand moet elk paar zijn nestholte bemachtigen en verdedigen.

De laatkomers vinden alle nestplaatsen bezet, want er zijn er nu eenmaal nooit voldoende voor allemaal. Door hen wordt de race om de voortplanting verlo-

ren. Juist aan het begin van het broedseizoen bereiken de schermutselingen om de dominantie en het territorium zijn hoogtepunt. Heeft een vogel eenmaal ruimte bezet, dan moet er nu eenmaal gevochten worden om die te behouden. Een nestholte biedt nu eenmaal plaats aan één paar vogels. De levenskansen van de jongen mogen niet in gevaar worden gebracht en met het oog daarop worden indringers toegelaten. Voor de goede gang van zaken moeten voordat de jongen komen de vechtpartijen tussen territoriumbezitters en niet-territoriumbezitters worden bijgelegd. Vervolgens blijven de eigenaars van een nestholte in de verdediging, maar het conflict komt tot een eind doordat de vogels zonder een territorium hun pogingen op een gegeven moment staken.

Of een vogel al dan niet een partner kan krijgen, wordt ook vaak door het bezit van een territorium bepaald. Als regel wordt het huishouden door het mannetje opgezet en maakt het vrouwtje een keuze uit de territoriumbezitters. Soms leidt dit tot gevechten tussen de vrouwtjes. Zo kan het bij de Adélie-pinguin voorkomen dat het mannetje in zijn kleine territorium staat, terwijl twee vrouwtjes opgewonden schreeuwen en elkaar krachtig met de vleugels slaan. Door het mannetje wordt geen deel aan het gevecht genomen. Men zou hem de prijs kunnen noemen. Heeft het ene vrouwtje het andere verdreven (maar ook niet eerder) kan hij de winnares het hof gaan maken.

Kweekervaringen met het zwartmaskerduifje

door: M. van Veen-van Seters, Zuidhorn

Vrijwel niemand van de lezers van "Onze vogels" zal zich nog herinneren, dat ik in het april-nummer van het jaar 1967 van dit tijdschrift een artikeltje over het zwartmaskerduifje heb geschreven. Ik had toen nog geen jongen van deze duivensoort gekweekt, die door de ouders zelf waren grootgebracht, maar ik was van plan, hier weer over te berichten als mij dat zou gelukken.

U zult het wel niet willen geloven, maar in dit jaar, in 1986, dus 19 jaar later, is het mij voor de eerste keer gelukt, jonge zwartmaskerduifjes op stok te krijgen, die door de ouders waren grootgebracht. Dus het is wel zo, dat de aanhouder wint. Nu moet u niet denken, dat ik nooit jonge zwartmaskerduifjes heb gehad, maar dat waren altijd ondergelegde bij de diamantduifjes en het waren – wat erg vreemd was – altijd duivinnetjes.

Het zwartmasker- of Kaapse duifje (*Oena capensis*) komt voor in West- en Zuidwest Arabië en Madagaskar en bovendien in geheel Afrika. Voor de goede orde zal ik nog een korte beschrijving geven van deze vogelsoort. Eerst de doffer (er is een duidelijk uiterlijk verschil tussen de geslachten). Deze heeft een grijze bovenkop, de rug is grijsbruin, boven de stuit bevindt zich een witte, zwartomzoomde band. De onderkant van het lichaam is wit, de voorkant van de kop en keel is zwart. Op de grijsbruine vleugels liggen glanzende blauwe vlekken. De snavel is licht gebogen, rood met een gele punt. Het duivinnetje mist het zwart aan kop en keel, er zijn geen blauwe vlekken op de vleugels. De snavel is donker hoornkleurig. Beide geslachten hebben rode poten.

Jaren achtereenvolgend legde het duivinnetje bij mij wel steeds eieren, maar de doffer zocht dan zulke vreemde plaatsen uit, dat er niets van broeden terecht kwam. Ik hielp ze dan wel door op de uitgezochte plaats een nestje of plateau te bevestigen, maar dan was de aardigheid er op een of andere manier vanaf en begonnen ze op een andere plaats te nestelen. Dan was het seizoen voorbij en hoopte ik weer, het volgend jaar betere resultaten te bereiken. Intussen was één van beide

duiven dan te oud geworden en ging dood en moest ik weer proberen om vangst te krijgen, wat niet altijd gemakkelijk was omdat ze haast nooit als eigen kweek worden aangeboden en ik dus op import was aangewezen. Daarbij krijg je dan vaak een doffer inplaats van een duif, omdat ze heel jong geïmporteerd worden en dan nog niet uitgekleurd zouden zijn. Ik heb dit trouwens alleen van horen zeggen en geloof niet, dat zeal voor het uitkleuren gevangen worden (zie mijn ervaringen in de voorlaatste aflevering van dit artikel).

Het paartje, dat ik bezat was ook al vier jaar mijn eigendom en ze hadden zich nog nooit met succes voortgeplant. Dit jaar (1986), zo omstreeks half mei, zocht de doffer een kanarietouwnestje uit, het duifje accepteerde het en legde vlot haar twee eieren. Ze gingen keurig broeden en kregen twee jongen, welke voorspoedig opgroeiden. Ze broeden ongeveer twee dagen langer dan diamantduifjes (dus 15 dagen), wat bij het onderleggen ook weer moeilijkheden geeft omdat de diamantduifjes dan vaak niet willen blijven zitten. Maar dat onderleggen was nu dus niet nodig. Ze gingen voor de tweede keer tot broeden over en brachten weer twee jongen groot. Uit het eerste legsel kwamen twee duivinnetjes, uit het tweede twee doffers, zodat ik toch twee paren had. Het derde legsel mislukte doordat de duif ziek werd, ze had een ingewandstoornis. Een paar dagen in de ziekenkooi en ze was er weer bovenop. Intussen had de man de jongen wel gevoerd, maar alleen op de tijden, dat hij dat anders ook deed. Overdag zat hij op de jongen (ze waren pas 5 dagen oud), maar 's nachts liet hij ze alleen, zo-

dat ze 'smorgens verstijfd in het nestje lagen. Ze groeiden natuurlijk slecht, maar vlogen toch nog uit, maar toen had de doffer er genoeg van en waren ze binnen een paar dagen door. De doffer hield ook op met voeren omdat hij zo nodig zijn dochter het hof moest maken, maar die vond zichzelf toch nog wat te jong. Het duifje (de moeder van de jongen) heb ik na herstel apart laten zitten, want anders blijven ze toch doorgaan met broeden en met vier jongen ben ik best tevreden.

Als laatste nog iets over de voeding. De duiven konden in mijn grote volière van 6 x 3 meter, waarin ze met kanaries en kleine tropen samen verbleven, beschikken over gemengd tropisch zaad, kanariezaad, eivoer, gekiemd zaad, meelwormen en groenvoer. Ik heb ze alleen maar zaad zien eten en een enkele keer eivoer; dus ze hebben geen erg gevarieerd menu nodig.

De geslachten zijn al vrij snel te onderkennen. Na een week of zes zie je bij de doffers zwarte veertjes op de keel verschijnen. Het duurt evenwel toch vrij lang tot ze helemaal op kleur zijn, vooral om de snavel blijven de veertjes nog geruime tijd wit.

Het zijn heel rustige duifjes, die niet, zoals de diamantduifjes wild overal tegenop vliegen als je in de volière komt. De zwartmaskerduifjes blijven dan allemaal kalm bij elkaar zitten en kijken, wat je komt doen. Al met al een duifje, dat wat meer belangstelling verdient.

SPREEUWEN VOOR DE AMERIKANEN

EEN ONWELKOM GESCHENK

Al spoedig een plaag

Noord-Amerika kreeg van het Europese vasteland twee "geschenken" waarmee de bewoners van de Nieuwe Wereld nu niet bepaald zijn ingenomen.

De giften bestonden uit gevederde vrienden in de vorm van huismussen, die in 1850 en 1852 door Nicolas Pike vanuit Engeland in de VS werden ingevoerd ter bestrijding van schadelijke rupsen, en de spreeuwen.

Over de laatstgenoemde immigratie gaat deze geschiedenis.

Meindert de Jong

Het was Eugene Schefflin, die in de veronderstelling verkeerde dat men het in de VS beslist niet kon stellen zonder spreeuwen. Trouwens, het waren niet alleen de spreeuwen, die hij wilde importeren, maar 'alle vogels, die werden genoemd in de werken van Shakespeare; de kenners onder u zullen weten dat dat er heel wat zijn! Maar laten wij ons bepalen tot de "protters", zoals de spreeuwen elders worden genoemd. Reeds enige malen had men geprobeerd de spreeuwen "vaste voet" te geven, maar alle pogingen waren mislukt. Maar op de voor de VS fatale datum, 16 maart 1890, circelden dan eindelijk zestig Europese spreeuwen boven het Central Park in New York. Gespannen sloeg men de bewegingen van de zwartkroes gade; zou het dit keer eindelijk lukken? Binnen luttele weken kwam het antwoord: een paartje nestelde onder de dakrand van het Amerikaanse Museum van Natuurlijke Historie! De eieren werden uitgebroed, de jongen groeiden voorspoedig op en vlogen uit. Toch liet men het jaar daarop nogmaals veertig spreeuwen vrij. Aanvankelijk viel het voor deze imigranten niet mee. Slechts zeer langzaam – maar niettemin zeker – zagen ze kans zich te verspreiden. Eerst bleven ze nog in de buurt van New York op Staten Eiland, vijf jaar later waren ze in Brooklyn, weer twee jaar later in Connecticut en New Jersey, maar in 1920 kon men reeds spreken van een spreeuwenpest! Inmiddels hadden zij zich allerwegen gevestigd: noordwaarts tot diep in Canada en zelfs in Alaska, zuidwaarts tot in het zuiden van Mexico en westelijk tot in Californië en Vancouver Eiland. Thans zijn ze zo talrijk dat zij, als zij zich in de herfst en 's winters verzamelen, niet zelden zwermen vormen die zo omvangrijk zijn dat ze de zon verduisteren.

Waarom?

Maar, zal men zich afvragen, hoe kwam men op het idee deze vogels, die immers een ware plaag kunnen zijn, in Amerika te importeren? In de eerste plaats was deze plaagvorming niet te voorzien en in de tweede plaats was omsbreeds de tijd van de invoer een insektenplaag in Duitsland grotendeels bedwongen door de spreeuwen. Dat sprak zo in het voordeel van de laatste, dat ze als het ware geen kwaad meer konden doen, maar men vergat de slechte eigenschappen: het eten en aanpikken van allerlei zachte vruchten, het verdrijven van andere vogels van de rechtmatige nestplaatsen en het inpikken van deze nesten, het bouwen van "wiegen" op plaatsen waar deze allerminst gewenst en zelfs gevaarlijk kunnen zijn, in elektrische installaties bijvoorbeeld, het bevuilen van diverse plaatsen, het gekrijs en getier in de slaapbomen als deze in de buurt staan van menselijke nederzettingen en, in de laatste tijd, de aanvaringen met vliegtuigen.

Nu is men dus ook in Amerika met al deze ongemakken geconfronteerd. In het vervolg zal men heus wel uitkijken en niet meer zo ondoordacht handelen, trouwens al dergelijke importen worden tegenwoordig behandeld door het Bureau of Biological Survey, een afdeling van het Department of Agriculture.

Men heeft reeds tal van bestrijdingsmethoden toegepast om de spreeuwen van de bewoonde wereld vandaan te houden, maar geen ervan is afdoende gebleken. Men heeft het geprobeerd met schoten, rook, vuurwerk, imitatie-ullen, pasta die op daken, goten en dergelijke kan worden aangebracht en met afschieten, maar geen van alle hielp tot Dr. Frings van de State University van Pennsylvania, tezamen met zijn echtgenote en

de heer Jumber een geheel andere oplossing vond.

Afweer

Genoemde heer Jumber maakte een grondige studie van de nestel- en broedgewoonten van de spreeuwen en om dit zo volledig mogelijk te doen, had hij voor zijn proefnemingen uiteraard talloze individuen nodig. In de nachtelijke uren begaf hij zich dan naar de slaappleaatsen en greep daar de duttende, niets vermoedende vogels. Hij kwam echter al heel spoedig tot de conclusie, dat wanneer hij een vogel greep "in de zit", de andere leden van het gezelschap rustig bleven zitten. Deed Jumber echter een misgreep, zodat hij alleen een poot, vlerk of staart te pakken had, dat gaf de vogel een doordringende alarm- of wel noodkreet. Zodra de andere slapende dieren dit hoorden gingen ze onmiddellijk op de wiek en keerden niet terug.

Samen met de familie Frings werd een geluidsopname gemaakt van zo'n noodgil en later ettelijke malen versterkt. Door middel van luidsprekers, die werden gericht op de slaappleaatsen zodra de spreeuwen wilden neerstrijken, werden geregeld de noodkreten geproduceerd en men hield dit vol van circa een half uur voor tot een half uur na zonsondergang en men was ervan verzekerd dat de plaats geheel spreeuwenvrij bleef. Maar alles went en het schijnt dat de vogels de laatste tijd ook al niet meer reageren op de alarmroep, voortgebracht uit de luidsprekers. Men zal uit moeten zien naar andere middelen, maar of deze ooit de natuurlijke vijanden zullen kunnen vervangen, blijft de vraag.